

LOU SALOMÉ OPEPAKETTI

Tehtäviä esityksen käsittelyyn

Koostaneet KOMin yleisöyöntekijät Jenni Bergius ja Maaretta Riionheimo

Aina Bergroth: LOU SALOMÉ
Ohjaus Riikka Oksanen
Ensi-ilta 24.9.2021 KOM-teatterissa

Miten elää patriarkaatin puristuksessa? Miten selvitä hengissä toksisten mansplainaajien maailmassa? Lou Salomé on kiitos ja ylistys hengen lennolle, vapaudelle ja kaikille naiskirjailijoille, joiden nimet on pyyhitty historiankirjoista. Näytelmä ammentaa vapaasti kaikki aikansa tabut rikkoneen Lou Andreas-Salomén (1861-1937) uskomattomasta elämästä. Sittemmin Salomé on unohdettu, kun taas häneen pakkomielteisesti suhtautuneet miespuoliset kollegat on nostettu pysyvästi länsimaisen filosofian, psykoanalyysin ja taiteen kaanoniin. Miksi emme tiedä kuka on Lou Salomé?

Aina Bergrothin kirjoittama ja Riikka Oksasen ohjaama näytelmä on riemukkaan karnevalistinen esitys oman identiteetin haltuunotosta, tilan raivaamisesta ja läpi elämän kulkevasta intohimoisesta suhtautumisesta työhön ja elämään.

Näyttämöllä **Vilma Melasniemi, Ella Mettänen, Juho Milonoff, Niko Saarela, Miiko Toiviainen** sekä muusikko **Eva Louhivuori**

Lavastus **Janne Vasama** Pukusuunnittelu **Tiina Kaukanen** Valosuunnittelu **Tomi Suovankoski** Äänisuunnittelu ja musiikki **Ilkka Tolonen** ja **Eva Louhivuori**
Maskeeraussuunnittelu **Leila Mäkynen**

	1
KOM-TEATTERISTA	3
OPEPAKETIN LUKUOHJEET JA TAVOITTEET	4
LÄMMITTELY- JA VIRITTÄYTYMISHARJOITTEITA	5
1.1 Mitä kuuluu? -ääni- ja liikeharjoitus	5
1.2 Kohtaamisia ja alkuja	5
1.3 Aloitetaan A:lla	5
1.4 Jähmyhippa	6
1.5 Instant-patsaat	6
1.6 Vapauden merkitys	7
1.7 Mies, nainen, muunsukupuolinen vai kuka tahansa?	7
2.1 Kuka on Lou Salomé?	8
2.2 Näytelmäanalyysi parikeskustelun keinoin	10
2.3 Käännekohtia	11
2.4 Näytelmän visuaalinen maailma	12
2.5 Positiivista ja negatiivista palautetta	12
2.6 Mitä Lou sanoo?	13
2.7 Tasa-arvo-podcast	14
2.8 Lou Salomé'n päiväkirja → Instagram stories	15
2.9 True crime	16
2.10 Juonijana	17
2.11 Nimimerkillä "ämmät ruotuun perkele"	17
2.12 Oodi lle!	Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.
2.13 Lou Salomé ja seksuaalisuus	18
3. TASAN EI MEE TASA-ARVO	19
3.1 Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussanaston pikaoppikoulu	19
3.2 Kuka kelpaa kaanoniin?	22
3.3 Moninaisuus mediassa	25
3.4 Avioliiton lyhyestä historiasta tulevaisuuden rakkaussoppareihin	25
3.5 Historian jännät naiset	26
3.6 Suomen ensimmäiset naiset	27
3.7 Tasa-arvon edistysaskeleita	27
3.8 Epätasa-arvon installaatiot	32
3.9 Misogynia	33
3.10 Sisäistetty misogynia	33
3.11 Irti sisäistetystä misogyniasta	34
3.12 Kuka puhuu ja ketä kuunnellaan?	35
3.13 Let her speak -lyhytelokuva	35
3.14 Mansplaining-treeniä	36
3.15 "Toi 35 on synnyttäjän parasta ennen -päivä" - Essi päättyy raakuuksiin Helsinki Mansplaining Massacressa	37
3.16 Normikriitikot	38
3.17 Etuoikeuskävely	Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.
3.18 Naisten historiasta	43

3.19 Voimakartta	44
3.20 Be a Lady They Said	45
3.21 Tympeät tytöt	Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.
4. OLEN LOISTAVA JUURI TÄLLAISENA	46
4.1 Kuinka voida hyvin ja kukoistaa?	46
4.2 Omanarvontunne	47
Terveen itsetunnon tukipylväät	48
4.3 Tärkeintä elämässä	48
4.4 Jotain muuta?	48
4.5 Viisauden sanoja	49
4.6 Suojaavat rajat	50
4.7 Uskomaton luomus	51
4.8 Unelmapäivä	52
4.9 Tyhjyyden sietämätön keveys	52

KOM-TEATTERISTA

Helsinkiläinen vuonna 1971 perustettu KOM-teatteri on yksi Suomen vanhimmista ryhmämuotoisista teattereista, jolla on oma vannoutunut ja alati kasvava katsojakuntansa.

KOM-teatteri on syntynyt palosta vaikuttaa yhteiskuntaan ja tehdä korkeatasoista, taiteellisesti kunnianhimoista sekä monimuotoista teatteria. Se on vuosikymmenten aikana kiertänyt esityksillään ympäri maailmaa, julkaissut useita klassikkoasemaan nousseita levyjä, tuottanut konsertteja ja lukemattomia esityksiä, jotka ovat jättäneet lähtemättömästi jälkensä Suomen teatterihistoriaan. KOM on toiminnallaan puolustanut vapauden, veljeyden ja tasa-arvon periaatteita tehden esityksiä muuttuvasta yhteiskunnasta ja yksilöistä sen puristuksessa.

KOM on tehnyt etenkin uutta kotimaista draamaa, mutta myös kansainvälisiä klassikkoja, romaanidramatisointeja, musiikkiteatteria, komediaa, tragediata ja kaikkea siltä väliltä. KOM-teatterin lauluja paremmasta maailmasta lauletaan edelleen kaikkialla Suomessa ja jokainen KOMin sukupolvi kirjoittaa omat laulunsa. KOM-teatteri katsoo tulevaisuuteen, muistaa menneisyytensä ja on valmis uudistumaan yhteiskunnan mukana — periaatteistaan tinkimättä.

KOM-teatterilla on kaksi näyttämöä: varsinainen teatterisali, jossa on noin 300 paikkaa sekä rohkeita taiteellisia avauksia varten perustettu Aulanäyttämö. KOM-aulassa on myös maanantaisin konserttiohjelmistoa.

KOM-teatterissa on vakituinen ensemble. Lisäksi KOM käyttää jatkuvasti esityksissään vierailevia eturivin taiteilijoita ja muuta henkilökuntaa. KOM-teatteria johtaa teatterinjohtaja/ohjaaja Lauri Maijala

OPEPAKETIN LUKUOHJEET JA TAVOITTEET

Hyvä opettaja, yhteistyökumppani ja uusi tai vanha tuttavuus. Lou Salomé -näytelmästä ja hänen elämästään ammentava opepaketti on ajankohtainen tämän päivän identiteetti- ja tasa-arvokeskusteluun liittyen. Yhtälailla merkittävää on vapaan ajattelun mahdollisuus henkilön asemaan, sukupuoleen, ikään, alkuperään, kieleen, uskontoon, vakaumukseen, mielipiteeseen, terveydentilaan, vammaisuuteen tai muuhun syyhyn katsomatta.

Tämänkertainen paketti porautuu luotuneiden ajattelumallien ravisteluun, yhdenvertaisemman ja tasa-arvoisemman maailman sekä itsenäisen ajattelun tukemiseen. Historiaa on kirjoitettu pitkälti miehen kynällä, joka on jättänyt vahingollisesti sankarinaiset ja heidän tarinansa osin kertomatta. Kuka on näytelmän päähenkilö Lou Salomé?

Tarkastelemme kaikkea tätä seuraavien otsikoiden kautta:

1. Lämmittely- ja virittäytymisharjoituksia
2. Lou Salomé -näytelmään pureutumista
3. Tasan ei mee tasa-arvo
4. Olen loistava juuri tällaisena

Paketin tavoitteena on tukea opettajia esityksen käsittelyssä toiminnallisen opetuksen keinoin. Se koostuu draamaa hyödyntävistä harjoitteista sekä kirjoittamiseen ja keskusteluun pohjautuvista tehtävistä. Toivomme harjoitteiden syventävän oppilaiden katsomiskokemusta aihekohtaisen pureskelun sekä esityksen ja oppilaan oman maailman välisen suhteen pohtimisen kautta. Tehtävät on rakennettu yhteiskunnallisen ja yksityisen välimaastoon, jotta käsiteltävään materiaaliin syntyisi omakohtainen suhde ja ymmärrys. KOM-teatteri haluaa kannustaa oppilaita itsenäisen ajattelun kehittämiseen, ryhmätyöskentelytaitojen parantamiseen sekä rohkeampaan ilmaisuun yleisötyönsä kautta. Tehtävät suositellaan valittaviksi ryhmäkohtaisesti, matalan kynnyksen periaatetta noudattaen, jotta kaikkien olisi turvallista osallistua työskentelyyn. Pienikin siis riittää. Mikäli esitystä käsiteltäessä päädytään tekemään draamaharjoitteita, kannattaa muistaa lämmittely- ja virittäytymisharjoitteiden merkitys. Myös sopiva tila, kuten auditorio tai liikuntasali helpottaa huomattavasti toiminnallista työskentelyä. Jos mahdollisuuksia tähän ei ole, kannattaa luokkahuone raivata tyhjäksi ja tuolit asettaa ympyrämuodostelmaan ennen tuntien alkua.

Kiitos tärkeästä työstäsi oppilaiden ja meidän kanssamme!

Lämpöisin terveisin KOM-teatterin yleisötyöntekijät Jenni, Malla ja Rosa

1. LÄMMITTELY- JA VIRITTÄYTYMISHARJOITTEITA

1.1 Mitä kuuluu? -ääni- ja liikeharjoitus

Harjoituksella rentoutetaan ilmapiiriä, poistetaan estoja ja vaihdetaan tietoa samalla kun pidetään hauskaa. Oppilaat asettuvat piiriin kasvot vastatusten. Ensimmäinen kysymys on, mitä tänään kuuluu? Opettaja ohjeistaa jotakuta aloittamaan ja kertomaan kuulumisensa äänen/äännähdysten (ei sanoja) ja siihen liittyvään liikkeen kautta. Muut toistavat äänen ja liikkeen ja vuoro siirtyy seuraavaan. Kaikki saavat vuorollaan esittää omat äänensä ja liikkeensä, ja muut toistavat ne. Voidaan käyttää milloin vaan ilmapiiriä vapauttamaan.

1.2 Kohtaamisia ja alkuja

Harjoituksen tarkoituksena on tutustuttaa oppilaat toisiinsa ja vapauttaa heidät keskustelemaan. Tila järjestetään niin, että siellä on tilaa liikkua. Jokainen ryhmäläinen lähtee liikkeelle ja käyttää tilaa mahdollisimman vapaasti ja laajasti hyväkseen, siten kuten itselle on hyvä. Opettajan käsien yhteen läimäytyksestä kaikki pysähtyvät ja ottavat itselleen vierestä parin. Jos joku jää parittomaksi ohjaa opettaja parittomat yhteen tai muodostaa kolmen ryhmä. Opettaja kertoo pareille keskustelun aiheen, josta parit keskustelevat noin kaksi minuuttia välittömästi. Aiheet voivat olla alkuun vapaamuotoisia, mutta yleisellä tasolla olevia. Esimerkiksi harrastukseni, mistä pidän, paras puoleni, heikkouteni, mitä arvostan muissa ihmisissä jne. Loppua kohden ne voivat liittyä suoraan myös näytelmän teemoihin. Keskustelu loppuu käsien läimäytykseen ja käveleminen alkaa uudestaan, kunnes opettaja läimäyttää käsiään uudestaan ja antaa uuden aiheen. Parien tulee vaihtua jokaisella keskustelukerralla.

1.3 Aloitetaan A:lla

Kukin vuorollaan sanoo a:lla alkavan sanan. Jos joku viivyttää tai sanoo sanan, joka on jo sanottu, hän mokaa ja saa aplodit. Mokaaja aloittaa uudella kirjaimella. (Aluksi kannattaa käyttää vain suomalaisia aakkosia.) Kun muutama kirjain on menty, voi keskustella siitä, kuinka moni yrittää valmiiksi miettiä sanan. Minkä vuoksi näin toimimme? Oppilaita kannattaa kannustaa kuuntelemaan toisia ja olemaan turhaan huolestuneita omasta

onnistumisestaan. Hetken päästä voi taas keskustella siitä, kuinka moni onnistui olemaan valmistautumatta etukäteen. Muuttuiko leikki hauskemmaksiksi?

Helppo harjoitus aluksi, ja silti erinomainen sen tutkimiseen, miten uskallamme heittäytyä tilanteeseen.

1.4 Jähmyhippa

Tehkää poikkeus ja aloittakaa tunti hipalla. Hippaa kannattaa kokeilla sopivan ryhmän ja sopivan tilan sattuessa kohdalle, seuraukset saattavat olla iloisen vapautuneet. Valitkaa kaksi - kolme hippaa, joiden tehtävänä on ottaa muita luokassa kiinni. Saadessaan jonkun kiinni, hipat jähmettävät kohteensa koskettamalla tätä molemmista hartioista ja sanomalla: **“Tshiiiiiiiiii”**. Kohde jähmettyy paikalleen ja seisoo siinä pelin loppuun asti, ellei joku vapaana oleva luokkatoveri kierrä hänet ympäri sanomalla samaa aikaa taukoamatta: **“piipiipiipiipii”** Peli päättyy, kun kaikki luokassa ovat jähmettyneet, tai jos hipat ottavat loparit. Hippoja voi myös matkalla vaihtaa.

1.5 Instant-patsaat

Liikutaan tilassa. Taustalla voi olla musiikkia. Opettaja pyytää aina musiikin pysähtyttyä oppilaita muodostamaan ryhmiä. Ryhmissä tulee olla joka kerralla eri verran ihmisiä, jonka opettaja päättää mielensä mukaan. Ryhmät muodostetaan ohjeilla esim. kolme kyynärpäätä, 15 sormea, 5 päätä, 9 jalkaa, 4 peppua, 10 ihmistä, 2 pottuvarvasta yhteen jne. Tämän jälkeen ryhmissä tehdään äänettömästi instant-patsaita, jotka voivat olla mitä vaan, kuten ilmastonmuutos, jouluillallinen, yhdenvertaisuussymboli, dna-ketju, kuudes sukupuutto, Nobelin rauhanpalkinto... Patsaiden tekoon annetaan aikaa n. 10 sekuntia (jotka opettaja laskee ääneen). Kunkin ryhmäytymisen välillä soitetaan musiikkia ja oppilaat jatkavat liikkumista ja vaihtavat ryhmää.

1.6 Vapauden merkitys

Opettaja pyytää ottamaan kynän ja paperia. Kirjoitetaan kaikkien kysymysten vastaukset paperille, paitsi viimeisen kysymyksen, joka sanotaan ääneen. Tehtävä auttaa syventämään käsitystä omasta vapaudesta ja sen merkityksestä.

Vapaus merkitsee minulle...

Koen olevani vapaa ihminen koska...

Vapauttani rajoittaa....

Tunsin itseni vapaaksi silloin kun...

Vapaus tarjoaa minulle etuoikeuden....

Vapaus saa minussa aikaan...

Toivoisin vapautta enemmän omaan elämään...

Toisin vapautta enemmän maailmassa....

Jos menettäisin vapauteni....

Vapaus ei ole itsestään selvää koska...

Tunnen vapautta eniten aina silloin kun....

Hahmotelkaa ja piirtäkää lopuksi omat vapauden symbolit, jotka pohjaavat niille arvoille ja merkityksille, jotka kukin kokee itselleen tärkeimmiksi.

1.7 Mies, nainen, muunsukupuolinen vai kuka tahansa?

Onko tämä henkilö mielestäsi mies, nainen, muunsukupuolinen vai kuka tahansa edellä mainituista? Sovitaan merkit (vaikkapa kädet vasemmalle mies, kädet oikealle nainen, kädet ylös muunsukupuolinen, kädet liikkuvat vasemmalta yläkautta oikealle ja taas takaisin kuka tahansa). Jos liikkuminen tuntuu liian haastavalta voidaan myös toteuttaa esim. Kahoot-kyselynä.

menestynyt yritysjohtaja

lastenhoitaja päiväkodissa

alaston ruumis rannalla poliisisarjan aloituskohtauksessa

ystävällinen sairaanhoitaja

pelastaja sammutusasussa ja palokypärässä

filosofian professori

automekaanikko

viisas vanhus

nuori ohjaajanero
 siivooja
 kosmetologi
 kovatuloisimpaan kärkeen kuuluva sijoittaja
 kuvanveistäjä
 askartelunopettaja
 pelisuunnittelija
 säveltäjä
 toimintaelokuvan päähenkilö

Keskustellaan lopuksi millaisia ajatuksia herätti? Entä millaisia havaintoja omasta ajattelusta tuli tehtyä?

2. LOU SALOMÉ -NÄYTELMÄÄN PUREUTUMISTA

2.1 Kuka on Lou Salomé?

Mitä tietoja selvisi Lou Salomésta?

Mieti mitä Lou Salomé mielestäsi hahmona edustaa näkemäsi näytelmän kautta?

Mitä Lou Salomé tahtoi ja mikä hänen toimintaansa ohjasi?

Mitä hän arvosti ja mille oli uskollinen?

Mitä hän varoi ja karttoi?

Minkälaisen kotikasvatuksen Lou oli saanut?

Minkälaisen vallankäytön kohteeksi Lou näytelmässä joutui?

Miten Lou suhtautui omaan seksuaalisuuteensa?

Miksi hän oli ajassaan poikkeuksellinen nainen?

Minkälainen suhde Loulla oli näytelmän miehiin, ja mitä tämä suhde kuvastaa yleisemmin?

Mikä oli mielestäsi Lou Salomé'n merkitys ja vaikutus naisten historian kaanonissa?

Mitkä olivat hänen taistelunsa?

Miksi häntä ei tunneta tänä aikana paremmin?
Miksi hänestä on tärkeää nähdä näytelmä juuri nyt?

Kirjoita Lousta vapaata kirjoitusta viiden minuutin ajan pohtien muun muassa edellä mainittuja kysymyksiä. Ympyröi 5 minuutin jälkeen 3 määrettä (jonkinlaista kuvailevaa sanaa) kirjoittamastasi tekstistä, jotka kiteyttävät Lou Salomé'n olemuksen, toiminnan ja hengen. Näitä kolmea sanaa hyödyntäen piirrä tai maalaa Loun muotokuva värejä runsaasti apuna käyttäen. Kuvittele, että kuva olisi Lou Salomé'n oman elämäkertakirjan kansikuva. Keksi kirjalle nimi ja kirjoita takakansiteksti, johon tiivistät koko tämän tehtävän, vastaten samalla kysymykseen: Kuka on Lou Salomé?

+ Syventäviä tietoja Lou Salomésta

Pirjo Seddiki valottaa Lou Salomé'n persoonaa ja kirjallista tuotantoa useista eri näkökulmista artikkelissa *Voilà une femme* *Synnyt / Origins* -lehden numerossa 3 / 2007.

Artikkeli löytyy täältä:

<https://wiki.aalto.fi/download/attachments/70792381/seddiki.pdf?version=1&modificationDate=1348580945000&api=v2>

Tehtävä: Lukekaa teksti läpi ja nostakaa sieltä esiin itseänne kiinnostavia ajatuksia ja seikkoja. Voitte tehdä nostot joko puhuttuna, tekstimuodossa tai pienten kohtausten kautta.

Pirjo Seddiki kertoo tekstissään mm. Lou Salomé'n tuotteliaisuudesta seuraavasti: "Yksistään 1890-luvulla Lou Salomé julkaisi yli viisikymmentä esseetä psykologiasta, filosofiasta, uskonnosta, erotiikasta, teatterista, venäläisestä taiteesta ja naiseudesta, kaikkiaan hän kirjoitti parikymmentä kirjaa ja yli sata esseetä ja artikkelia. Vuonna 1894 hän julkaisi Nietzsche'n persoonaa ja ajattelua käsittelevän teoksensa (*Friedrich Nietzsche in seinen Werken*) henkilökohtaisiin kohtaamisiinsa pohjautuen, hänen kirjeenvaihtonsa Freudin kanssa käsittää yli kaksisataa kirjettä ja kirjeenvaihdossa runoilija Rainer Maria Rilken kanssa hän pohtii koskettavasti taiteen ja elämän suhdetta. Lou Salomé on kiinnostava ja ajankohtainen juuri eräänlaisena välittäjänä, slaavilaisuuden ja saksalaisen ajattelun välillä, naiseuden ja mieheyden välillä, sisäisen intuition ja rationaalisen analyysin välillä, sukupuolisen pidättyväisyyden ja ruumiin nautintojen välillä."

Seddiki kertoo myös kuinka Salomé'n muistelmakirjan alkusanat kuvaavat osuvasti elämän runollisen fiktion merkitystä:

"Ihmiselämä – todellisuudessa kaikki elämä – on runoutta. Me elämme sitä, alitajuisesti, päivästä päivään, kuin kohtauksia näytelmässä, silti sen loukkaamattomassa kokonaisuudessa se elää meitä, se koostaa meidät. Tämä on jotain aivan muuta kuin vanha klisee 'muuttaa elämänsä taideteokseksi' me olemme taideteoksia – mutta emme sen taiteilijoita."

Tehtävä: Mieti millaisen taideteoksen sinä ja elämäsi muodostatte?

2.2 Näytelmäanalyysi parikeskustelun keinoin

Tämä tehtävä on suullinen ja tehdään paritehtävänä. Tehtävään tarvitaan ajastin rajaamaan ja jäsentämään vastausten aikaa. Tehtävä voidaan toteuttaa joko yhtäaikaisesti luokan kanssa opettajan vetämänä tai pareittain, jolloin parit ottavat itsenäisesti aikaa. Parit valitsevat kumpi on A ja kumpi B. A aloittaa ja kysyy B:ltä ensimmäisen kysymyksen. Kysymykseen on aikaa vastata 30 sekuntia. B:n vastatessa A on täysin hiljaa ja keskittyy pelkästään kuuntelemaan B:tä. Sitten B kysyy A:lta ja A vastaa. jne... kunnes kaikki kysymykset on käyty läpi 30 sekunnin vastaus sykleissä. Tehtävässä on tärkeää, että vastauksia ei jäädä miettimään sen pidempään, vaan näytelmään päästää käsiksi nopean instant-ajattelun kautta, ilman omaa sensuuria tai yliajattelua. Tehtävän luonne on kevyt ja avaava. Turvallisuutta tukee myös puheen yhtäaikaisuus, jolloin kukaan luokassa ei kuuntele muita kuin omaa pariaan.

A: Mistä näytelmä mielestäsi kertoo?

B: Mitä tunnistettavia teemoja näytelmä käsitteli?

A: Kuka oli päähenkilö, mikä hänen toimintaansa ajoi ja miksi?

B: Minkälaisessa maailmassa, ajassa ja paikoissa tapahtumat tapahtuivat?

A: Vertaa näytelmän yhteiskuntaa ja tämän päivän suomalaista yhteiskuntaa, mitä eroja ja yhtäläisyyksiä löydät?

B: Mitkä normit ja valtasuhteet näytelmän hahmoja ohjasivat?

A: Minkälaisen ihmiskuvan näytelmä tarjoaa?

B: Minkälaisia sivuhenkilöitä näytelmässä esiintyi ja mikä niiden suhde oli päähenkilöön?

A: Pohdi kuka sivuhenkilöistä voisi vastata jotakuta tämän päivän todellisuudessa?

B: Miten näytelmän juoni on rakennettu, onko se staattinen ja maalaileva vai dynaaminen, yllätyksellinen?

A: Puhutteleeko näytelmä sinua suoraan jollain lailla, ja jos niin millä lailla? (A vastaa)

B: Mikä näytelmässä jäi erityisesti mieleen ja miksi?

A: Mikä on näytelmän tyyli, mitä vihteitä ja laatuja oli havaittavissa?

B: Miten näytelmän tyyli, estetiikka, lavastus, puvustus ja äänimaailma tukivat tarinan aihetta ja elävää kerrontaa?

A: Mitä näytelmän lopetus antaa ymmärtää?

B: Mitä merkitystä näytelmällä on tässä omassa ajassamme?

Keskustelkaa tämän jälkeen näytelmästä yhdessä edellisiä kysymyksiä apuna käyttäen. Tarkoituksena olisi tuoda mahdollisimman monenlaisia tulkinnallisia näkemyksiä esiin ja rikastuttaa näin vaihtoehtoisia lukupintoja ja kollektiivista havainnointia. Opettaja voi myös valita yhden kysymyksen, johon parit voivat vastata rakentamalla yhteisen kuvan, kuten *mistä näytelmä kertoi tai mikä kohta näytelmästä jäi erityisesti mieleen?*

2.3 Käännekohtia

Näytelmä seuraa tarinaa usein yhden tai useamman päähenkilön kautta kuvattuna. Juoni kuljettaa henkilöitä eteenpäin asettaen heidän tielleen erilaisia ristiriitatilanteita, joista henkilöiden tulee selviytyä saavuttaakseen päämääränsä, jonka käsikirjoittaja on luonut, ja jotka ohjaavat hahmojen toimintaa. Tilanteet voivat olla yksittäisiä aihetta hipaisevia tai koko juonen kulkuun vaikuttavia tekijöitä. Muistele Lou Salomé -näytelmän konflikti- ja ristiriitatilanteita ja sitä miten niistä selvitettiin. Mihin toisiin ratkaisuihin olisi voitu päätyä ja mitä silloin olisi voinut käydä? Valitse kaksi päätöstä vaatinutta tilannetta ja kirjoita näistä uudet kohtaukset, jossa loppuratkaisu ja suunta on eri. Kirjoita tämä jälkeen molemmista tilanteista 5 vuoden päähän ulottuvat kohtaukset, joissa tuot ilmi päätösten seuraukset, olosuhteet ja vallitsevat todellisuudet. Seuraukset voivat olla utopistisen ihanat, dystooppisen kamalat tai jotain siltä väliltä. Näytelkää kohtaukset ja keskustelkaa sen jälkeen elämän käännekohtien, konfliktien ja päätöksenteon merkityksestä Loun ja muidenkin elämässä.

2.4 Näytelmän visuaalinen maailma

Lou Salomé -näytelmä on visuaalisesti hyvin rikas ja runsas. Ohjaaja Riikka Oksanen kertoi, että he työstivät sitä tiiviissä yhteistyössä lavastajan, puvustajan ja valosuunnittelijan kanssa. Alussa he jakoivat toisilleen paljon erilaisia inspiraatiokuvia, joiden kautta lähtivät etsimään oikeanlaista maailmaa, joka muotoutui vähitellen sellaiseksi, mitä se esityksessä on.

Muistelkaa esityksen visuaalista ilmettä. Mitä viittauksia ja symboleja siitä löytyi? Millaisia assosiaatioita se herätti? Näihin(kään) kysymyksiin, ei ole olemassa oikeita tai väärää vastauksia.

Suunnitelkaa viidessä minuutissa näytelmälle aivan toisenlainen visuaalinen ilme ja miettikää, miten se vaikuttaisi näytelmään.

2.5 Positiivista ja negatiivista palautetta

Pureutukaa seuraavaksi näytelmään, näytelmästä löytämiänne positiivisia asioita, havaintoja, oivalluksia, teemoja, yllätyksiä, kokemuksia ja tunteita esiin tuoden. Tehkää tämä harjoite pareittain. Toinen aloittaa ja kertoo huomion, johon toinen jatkaa: hyvä huomio ja kertoo miksi se on erityisen hyvä huomio positiivista tunnetta ja komppausta puhkuen. Sitten edellinen komppaaja tekee oman (uuden) huomion, johon hänen parinsa puolestaan komppaa, että olipa hyvä huomio, ja perustelee miksi. Tehtävä jatkuu näin viiden minuutin ajan, jatkuvan positiivisesti tuen ja täydentävän komppauksen voimalla. Tärkeää on että kumpikaan pareista ei dumaa toisen esille tuomia asioita, vaan yhtyy yltyöpäiseen ylistykseen.

Tämän osion tehtyänne sama pari siirtyy havaintoihin, jotka ovat tällä kertaa kaikki negatiivisia. Toinen tekee huomion, jota toinen rientää inhoamaan. Havainnot voivat olla kaikin tavoin paheksuttavia, ärsyttäviä, eettisesti arveluttavia, inhoa herättäviä, huonosti toteutettuja. Muuttakaa tunneilmapiiriä tässä osiossa innostuneen positiivisesta negatiivisuuksissa rypemiseen, ilkeilyyn, pettymykseen ja ehdottomaan tyrmäykseen. Perustelkaa edelleen esiin nostamanne huomiot ja syventäkää niitä vuorotellen. Käyttäkää tähän osioon myös 5 minuuttia.

Miettikää näiden jälkeen kumpi oli helpompaa ja kumpia keksii enemmän ja minkälaisen tunteen osiot jättävät. Jakakaa luokassa havaintonne, ja katsokaa ovatko ne samoja vai ei. Miettikää myös yhteisesti, mitä vaikutusta positiivisiin tai negatiivisiin havaintoihin kiinnittäminen ajan saatossa aiheuttaa, ja onko ihmisillä taipumusta tehdä jompaa kumpaa enemmän, ja jos niin miksi?

2.6 Mitä Lou sanoo?

Tähän tehtävään on poimittu Lou Salomen vuorosanoja näytelmästä. Lukekaa ne läpi, ja analysoikaa mitä Lou rivien välistä todellisuudessa sanoo, tai mihin laajempaan viitekehukseen, ajan normiin tai lainalaisuuksiin Lou heitoillaan viittaa.

1. Kuka tahansa voi kirjoittaa, jos saa ajatella. Jos naisella on rahaa, nainen voi ostaa oman huoneen. En halua naimisiin, koska mies ei antaisi minun keskittyä.
2. Jokin uusi ja vieras kuin huimaus tai hyökyaalto. Älä järkeile tai hallitse mitään, kohoa ja luovu maailmasta lakkaa laskemasta ja anna ilman ajatusta naura vaaralle päin naamaa. Unohdan itseni ja sieluni laajenee.
3. Onnellisuuden lahja merkitsee kykyä sulautua kaikkeuteen.
4. Lähden Pietariin. Lähden Pariisiin. Lähden Zürichiin. Lähden Wieniin.
5. Hänen kirjansa Ibsenin naishahmoista on vallankumouksellinen. Rakastan sitä! ”Kaikenlainen sidonnaisuus, kaikki rajat ja velvoitteet vaikuttavat voimia lamauttavasti ja heikentävästi estäessään vapaan kehityksen!”
6. Olisi niin helppoa luopua omasta tahdosta ja ryhtyä palvomaan jotain miestä. Sinä ymmärrät. On ihan hirveä kiusaus. Koko ajan täytyy vastustaa kiusausta.
7. Muovaan elämästäni sellaisen, että voin sen itse hyväksyä.

plus muutamat lisärepliikit näytelmän muilta hahmoilta, kun ovat niin herkullisia...

8. ÄITI: Pian pääset hoitamaan aviomiehesi taloutta. Saat oman vauvan. Tai monta vauvaa. Ja oman miehen. Saat oppia uhrautumaan. Oi. Uhrautumisen autuus. Ooh.
9. PASTORI GILLOT: Voin auttaa sinua, jos alistut tahtooni kaikessa. Ymmärsinkö oikein. Juuri sitä itsekin haluat.
10. TOHTORI 1: Naiskysymys. Aikamme dilemma. Koko Eurooppa kuuhuu. Vaatimuksia, vaatimuksia. Oikeus äänestää. Oikeus omistaa. Oikeus erota. Ei. Älkää väittääkö, että vihaamme naisia. Päinvastoin.

2.7 Tasa-arvo-podcast

Miksi näytelmässä esiintyneet herrat Fridrich Nietzsche (filosofi), Sigmund Freud (lääkäri, psykoanalyysin kehittäjä) ja Rainer Rilke (runoilija) ovat niittäneet maailmanlaajuista mainetta omilla aloillaan, mutta heidän ystävänsä Lou Salomé ei näin suureen menestykseen yltänyt vaikka häntä pidettiin ajassaan poikkeuksellisena ajattelijana? Mitä mieltä olette toteamuksesta, että maailma nojaa patriarkaaliseen yhteiskuntajärjestykseen, jossa rakenteet, valtasuhteet ja ajatusmalli tukee miesten menestymistä ja etuoikeuksia naista tai muuta binäärisen sukupuolijaon ulkopuolista henkilöä enemmän? Miettikää pienryhmissä konkreettisia keinoja, miten sukupuolten välistä tasa-arvoa voitaisiin edistää? Miettikää myös miten sukupuolten välinen epätasa-arvo näkyy historiassa ja miten se näkyy tässä päivässä? Miten epätasa-arvo koetteli näytelmässä Louta, entä mitä sokeita pisteitä ja juurtuneita toimintamalleja omissa yhteisöissänne esiintyy? Kirjatkaa kaikki havaintonne ylös ja muodostakaa siitä löyhä käsikirjoitusrunko, jota hyödyntäen harjoittelkaa tasa-arvoa käsittelevän podcast-jakson tekemistä. Voitte olla samaa tai eri mieltä asioista, luoda

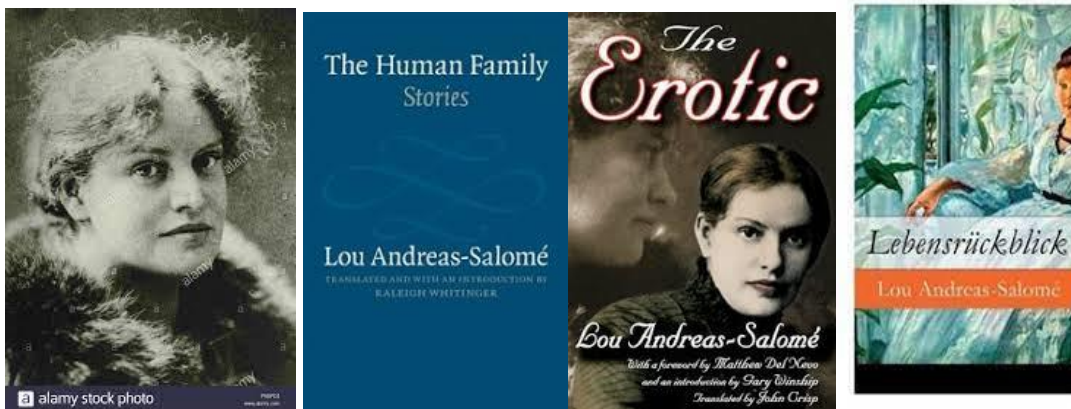
asiantunijahahmoja, tutkijoita, kokemusasiantuntijoita yms. Nimetkää jakso ja kuunnelkaa jokunen tunnilla.

Kuuntele oheismateriaalina myös näitä podcasteja tehtävän tueksi:

Generation Equality -podcastsarjaa: <https://unwomen.fi/podcastit/>

Naissiatoimisto Kaartamo ja Tapanainen: <https://areena.yle.fi/audio/1-50028946>

2.8 Lou Salomé'n päiväkirja → Instagram stories

Kirjoita kolme erillistä Lou Salomé'n päiväkirjakatkelmaa, jotka sijoittuvat kronologisesti eri ajanjaksoille näytelmän juoneen, teemoihin, tapahtumiin, tunnelmiin ja hahmoihin jotenkin liittyen. Nosta esiin Loun tekemiä henkilökohtaisia ajatuksia, havaintoja ja tunteita paljastavammin kuin mitä näytelmä katsojille suoraan välittää. Teksteissä saa käyttää omaa mielikuvituksellista tulkintaa. Tehtävänä on avata näytelmän subtekstiä (=alatekstiä) rivien väliin kätkeytyistä vihjeistä ja ajatuksista näkyvän kerronnan takana. Tuo esiin kolmen eri päiväkirjakatkelman kautta se, miten Loun ajattelu muuttuu ja kehittyy näytelmän edetessä.

Tämän jälkeen valitse yksi kirjoittamasi katkelma ja tuo se tähän päivään tekemällä siitä instagram story -julkaisu Loun insta tilille. Kuvita story 3 valokuvalla, jotka itse otat.

Purkaka tehtävä pienryhmissä siten, että aloittakaa valokuvista, jonka jälkeen muut ryhmäläiset voivat arvuutella mistä voisi olla kyse. Mitä kuvat kertovat. Tämän jälkeen käykää story läpi ja sitten vasta alkuperäinen päiväkirjakatkelma. Pohdinnassa on lopuksi Loun salaiset ajatukset, motiivit ja halut ja tarpeet sekä se miten eri välineet tarinaa muokkaavat ja informaatiota välittävät. Mitä havaintoja näistä löytyy? Miten maailma on

kerronnassaan muttunut, entä miltö kuulostaa itsenäisen ajattelevan ihmisen ääni silloin ja nyt?

2.9 True crime

Jakautukaa pienryhmiin (4-5 hlö) ja palauttakaa mieleen ryhmäkohtaisesti yksi näytelmän kohtaus tai hetki, joka ei syystä tai toisesta ollut oikeudenmukainen ja reilu ja jossa ilmeni vääryyttä. Pohtikaa, mikä "rikos" on kyseessä, kuka rikoksen suoritti ja ketä/keitä tai mitä vastaan se tehtiin. Miettikää myös rikoksen motiivia ja taustoja sekä sitä miksi rikos suoritettiin ja mitä sillä pyrittiin saavuttamaan.

Kertokaa, näytelkää, esittäkää still-kuvan keinoin, kuunnelmana tai videoteoksen muodossa pienryhmä kerrallaan löytämäne rikos true crime -lajityypin hengessä muulle luokalle. Jos rikos ei ole valitun keinonsa kautta ilmiselvä antakaa luokan/yleisön arvata mistä rikoksessa saattaa olla kyse. Lopuksi ryhmä avaa itse rikoksen taustat yms. tarkemmin, jonka jälkeen rikos kirjataan ylös taululle.

Kun kaikki ryhmät on käyty läpi ja rikokset listattu taululle valitsevat oppilaat yhden rikoksen, josta kirjoittavat vapaan kirjoituksen, minkä pitäisi muuttua ja miten, että vastaavia rikoksia ei enää tapahtuisi. Kirjoituksen pituus ja lajityyppi on opettajan päätettävissä. Se voi olla lyhyt täsmäohje tai laajasti kanta-aottava essee riippuen tarpeesta. Lukekaa joitakin tekstejä ääneen paremman huomisen toivossa.

2.10 Juonijana

Muistelkaa hetki näytelmää. Mistä näytelmä alkoi, miten se eteni ja mihin se lopulta johti. Käykää koko näytelmä päässänne pikakelauksena läpi. Miettikää seuraavaksi yksi kohtaus, hetki tai tapahtuma, joka teihin erityisen vaikutuksen, joka jäi mietityttämään tai jonka vaan muistatte erityisen hyvin. Se saattoi joko säväyttää positiivisesti tai ärsyttää, ahdistaa ja kuvottaa. Hetki voi liittyä joko suoraan juoneen tai teoksen taiteelliseen toteutukseen. Se voi olla myös oivallus, joka linkittyy jollain tavalla omaan elämäsi tai muuhun reaali maailmaan. Mieti, miksi valitsit juuri tämän hetken/tapahtuman ja pohdi, mikä asento kuvaisi sitä parhaiten.

Seuraavaksi opettaja osoittaa luokkahuoneessa kuvitteellisen juonijan alku- ja loppupisteen. Tehtävänä on asettua juonijalle siihen kohtaan, missä valittu kohtaus, hetki tai tapahtuma tapahtui. Opettaja käy tämän jälkeen juonijan kronologisesti läpi alusta loppuun oppilas kerrallaan. Oppilas kertoo, mitä esittää ja miksi valitsi juuri sen kohdan. Jos asennon tekeminen tuntuu liian haastavalta, riittää sekin, että oppilaat vain asettuvat oikealle kohdalle janaa ja kertovat valitsemastaan hetkestä. Näin tietoa näytelmän mieleenpainuvimmista hetkistä saadaan kaikilta oppilailta ja keskustelu näytelmän purkamiseksi saa alkunsa.

2.11 Nimimerkillä “ämmät ruotuun perkele”

Asetu hetkeksi verisesti loukkaantuneen ihmisen asemaan, joka on juuri nähnyt KOM-teatterissa Lou Salomé -näytelmän, eikä ole pitänyt näkemästään. Kirjoita korostetun suivaantunut yleisönosastokirjoitus nimimerkillä “*ämmät ruotuun perkele*”. Valitse muutama pääloukkaus, jonka ympärillä kuviteltu katsoja möyrii, mutta älä pelkää olla panematta tunnetta peliin tai perustella esiin tuotuja näkökulmia moukarillasi. Yritä myös raottaa nimimerkin takana lymyilevän henkilön maailmankuvaa ja ihmiskäsitystä.

Jatkotehtävänä kirjoita “*ämmät ruotuun perkele*”-nimimerkille asiallisesti vastaavan ja julkista keskustelua jatkavan ja kirjoitukseen tarttuneen toisen teatterissa vierailleen ihmisen teksti, nimimerkillä “*Aatamin kylkiluu*”. Tämä teatteriharrastaja haluaa tarjota vastakkaisen näkemyksen esityksen tarpeellisuudelle ja onnistumiselle.

Kirjoita tekstit asioita karrikoiden, tunteita säästämättä. Lukekaa tekstejä pareittain luokassa toisillenne ääneen hahmoja samalla (halutessanne) esittäen. Yrittäkää myös ymmärtää molempia hahmoja, miksi he ajattelevat niin kuin ajattelevat? Pohtikaa myös miten kirjoitukset muuttuisivat, jos teksti olisikin neutraalimpi vailla suuria tunteita ja karrikointia. Mitä etuja tai haittoja tunne ja liioittelu voi mielipiteen ilmaisuun tuoda?

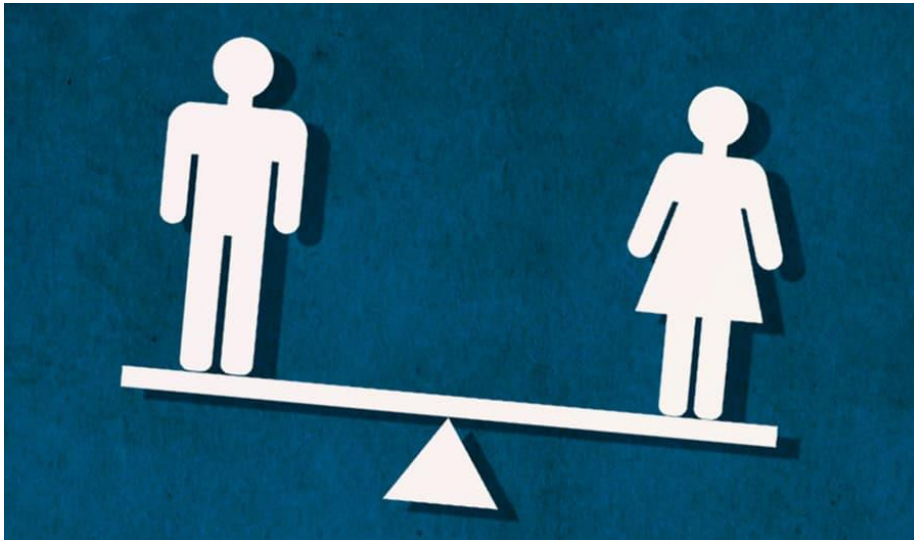
2.12 Oodi lle!

Lou Salomé -näytelmä voidaan nähdä karnevalisoiduksi iloitteluksi säännöistä ja sukupuoliboxeista piitaamatomasta oman tiensä kulkijasta. Minkä ilosanomaa ja juhlaa näytelmä tuo esiin? Miksi se kysyy rohkeutta? Miksi vastavirtaa kulkeminen on toisinaan lähes pakollista? Miksi jonkin juhlinta keinona saada äänensä kuuluviin on havaittu toimivaksi? Pohtikaa näitä kysymyksiä ja kirjoittakaa niiden pohjalta oodi (= ylistyslaulu / lyyrinen runo) valitsemallenne aiheelle liittyen näytelmään. Esittäkää oodit karnevalistinen yliampuvasti ja hyödyntäkää ihmeessä asiaan kuuluvaa rekvisiittaa ja puvustusta. Tehtävä sopii hyvin esimerkiksi tunnin viimeiseksi iloitteluksi.

2.13 Lou Salomé ja seksuaalisuus

Lou Salomé oli edistyksellinen myös siinä mielessä, että hän käsitteli naisen seksuaalisuutta aikana, jolloin se oli muuten lähes tabu. Mitä siihen liittyviä repliikkejä tai kohtauksia muistatte? Keskustelkaa pienissä ryhmissä, miten suhtautuminen (naisten) seksuaalisuuteen on muuttunut? Onko erilaisten vaatimusten ja rajoitteiden määrä lisääntynyt vai vähentynyt Loun ajoista? Saavatko kaikki toteuttaa seksuaalisuuttaan vapaasti nyky-Suomessa? Kirjatkaa havaintonne ylös. Voitte jatkaa suunnittelemalla ja esittämällä Ennen ja nyt -kohtauksia aiheesta.

3. TASAN EI MEE TASA-ARVO

3.1 Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussanaston pikaoppikoulu

Tehtävänä on ottaa parit, lukea alla oleva koottu pikasanasto läpi ja aloittaa selityspeli. Peli etenee niin, että parit näyttelivät pantomiimia apunaan käyttäen tai piirtämällä vuorotellen toisilleen sanoja, joita toisen pitää yrittää arvata. Tehtävässä ei saa käyttää sanoja tai puhetta ollenkaan. Alla oleva sanasto saa kuitenkin olla esillä molemmilla kokoajan. Tehtävään annetaan aikaa yhteensä 7 minuuttia. Kun aika on kulunut opettaja voi kysyä kuinka monta sanaa parit tunnistivat. Samalla opitaan tärkeitä tämän päivän tasa-arvo ja yhdenvertaisuus keskustelussa käytettäviä sanoja.

Binäärinen eli kaksijakoinen sukupuolikäsitys – Ajattelutapa, jossa sukupuolia katsotaan olevan vain kaksi, naiset ja miehet. Esimerkiksi muunsukupuoliset identifioituvat tämän kahtiajaon ulkopuolelle.

Etuoikeudet – Tarkoittaa niitä yhteiskunnallisia etuja, joita ihminen saa vain koska on syntynyt tiettyyn positioon. Esimerkkinä cisetuoikeus, eli cissukupuoliseksi syntynyt on etuoikeutettu suhteessa transsukupuolisiin, sillä ei kohtaa sitä syrjintää ja muita negatiivisia asioita, joita yhteiskunta tuottaa suhteessa transihmisiin. Eivät ole absoluuttisia, ovat intersektionaalisia. Eri asia kuin vastoinkäymiset, joita kaikilla ihmisillä on.

Eurosentrismi – Maailmankuva, jossa eurooppalaisia arvoja pidetään ”normaaleina” ja parempina kuin ei-eurooppalaisia kulttuuriarvoja. Eurosentristä arvomaailmaa on käytetty eurooppalaisen kolonialismin ja neokolonialismin oikeutuksena.

Intersektionaalinen feminismi – Feminismin muoto, joka ottaa huomioon erilaiset päällekkäiset syrjinnän muodot, kuten etnisyyden, vammaisuuden ja luokan. Feminismiä ei voida siis ajatella pelkkänä sukupuolikysymyksenä, vaan laajempana yhdenvertaisuusliikkeenä, joka ajaa tasa-arvoa kaikille.

Mansplaining – (Koostesana sanoista engl. man, ”mies” ja explaining, ”selittäminen”) Ilmiö, jossa mies kommentoi tai selittää asiaa itsevarmasti, otaksuen tietävänsä enemmän kuin henkilö, jolle hän puhuu.

Mikroaggressio – Arkisia pieniä sanoja, tekoja ja oletuksia, joilla välitetään stereotyyppisiä oletuksia ihmisryhmistä. Mikroaggressiot voivat olla tahallisia tai tahattomia – ne saatetaan usein tarkoittaa hyväntahtoisiksi.

Misogynia – Naisiin ja tyttöihin kohdistuva asenne, jota yleisesti kuvaa aliarvostus tai suoranainen viha eli naisviha. Misogynia voi liittyä kulttuuriin, jossa mies kasvatetaan pitämään itseään ylempiarvoisempaan ja naiset kasvatetaan miesten palvelijoiksi. Misogynia näyttäytyy yhteiskunnassa esimerkiksi seksisminä, sosiaaliseen syrjäytymisenä, väkivaltana naisia kohtaan, sosiaalisissa tilanteissa naisten vähättelynä ja naispuolisten kehojen esineellistämisenä.

Monimuotoisuus/diversiteetti – Termi, jolla yhteiskunnallisessa kontekstissa kuvataan ominaisuuksiltaan vaihtelevien yksilöiden läsnäoloa. Tällaisia ominaisuuksia voivat olla esimerkiksi ikä, sukupuoli, toimintakyky, etninen tausta, uskonto, koulutus, seksuaalinen suuntaus ja sukupuoli-identiteetti.

Normit – Yhteiskunnallisia oletuksia ja odotuksia siitä, mitä pidetään yleisesti hyväksyttävänä, ”normaalina” tai ideaalina tietyssä tilanteessa tai asiayhteydessä. Normeilla on valtaa. Ne voivat olla tiedostettuja tai tiedostamattomia. Niissä on usein kyse esimerkiksi siitä, miltä ihmisen tulee näyttää tai miten hänen tulee toimia. Sanaa käytetään yleisesti kulttuuristen ja sosiaalisten normien lisäksi myös lainsäädäntöön viitattaessa.

Patriarkaatti – Kuvaa yleistä rakennetta, jossa miehillä on valta naisiin. Käytetään myös kuvaamaan yhteiskuntaa, jossa miehillä on enemmän valtaa sukupuolensa takia eli he ovat etuoikeutettuja. Patriarkaatin käsite on yritys selittää vallan ja etuoikeuden kerrostuminen sukupuolen mukaan, mikä voidaan havaita monilla objektiivisilla toimenpiteillä.

Seksismi – Tarkoittaa sellaisia tekoja tai näkemyksiä, jotka väheksyvät, alistavat tai syrjivät henkilöä tämän sukupuolen, sukupuoli-identiteetin tai sukupuolen ilmaisun perusteella.

Sukupuolisyrijintä – Sukupuoleen perustuvaa syrjintää on henkilön asettaminen sukupuolen vuoksi eriarvoiseen asemaan. Syrjintää on myös seksuaalinen tai sukupuoleen perustuva häirintä tai ahdistelu. Kohtelu, joka vaikuttaa sukupuoleen, sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun nähden neutraalilta, mutta jonka vaikutuksesta henkilöt voivat tosiasiallisesti joutua epäedulliseen asemaan sukupuolen perusteella, on välillistä syrjintää. Tasa-arvolaki kieltää sukupuoleen perustuvan välittömän ja välillisen syrjinnän.

Tasa-arvo – Liittyy vahvasti viimeisen sadan vuoden aikana käytyyn keskusteluun naisen asemasta ja naisten ja miesten samanlaisuudesta/erilaisuudesta. Liberalistinen feminismi argumentoi nimenomaan naisten ja miesten välisen tasa-arvon puolesta haluten kummallekin sukupuolelle yhtäläisiä oikeuksia poliittisessa, taloudellisessa ja sosiaalisessa elämässä.

Toiseuttaminen – Sosiaalinen prosessi, jossa yksilöt tai ihmisryhmät, jotka poikkeavat normista luokitellaan valtaa pitävän ryhmän toimesta ulkopuolisiksi. Tämä tapahtuu määrittelemisen, nimeämisen, identifioimisen ja ulossulkemisen kautta sekä ryhmän ominaispiirteinä nähtyjen ominaisuuksien jatkuvana toistamisena.

Yhdenvertaisuus – Yhdenvertaisuus tarkoittaa sitä, että kaikki ihmiset ovat samanarvoisia riippumatta heidän sukupuolestaan, iästään, etnisestä tai kansallisesta alkuperästä, kansalaisuudestaan, kielestään, uskonnostaan ja vakaumuksestaan, mielipiteestään, vammastaan, terveydentilastaan, seksuaalisesta suuntautumisestaan tai muusta henkilöön liittyvästä syystä. Oikeudenmukaisessa yhteiskunnassa henkilöön liittyvät tekijät eivät saa vaikuttaa ihmisten mahdollisuuksiin päästä koulutukseen, saada työtä ja erilaisia palveluja.

3.2 Kuka kelpaa kaanoniin?

Kuka saa kirjoittaa, säveltää, maalata, ohjata, näytellä jne.? Kuka päättää mitä rahoitetaan, mitä julkaistaan, mitä arvostellaan? Kuka saa kirjoittaa kenenkin kokemuksista, kuka representoida ketäkin? Ketkä nostetaan kansakunnan kaapin päälle, ketkä muistetaan? Ketkä jäävät tällä hetkellä pimementoon? Ketkä ovat tämän hetken Lou Saloméja?

Viime aikoina on eri taiteen aloilla ja useissa eri maissa alettu nostaa esiin tekijöitä, jotka on jätetty pois kaanonista. Alla on useita artikkeleita liittyen kaanonista pois suljettuihin taiteilijoihin. Lukekaa tai kuunnelkaa niistä muutamia ja valitkaa näkökulma, josta käsin kirjoittakaa mielipidekirjoitus tai manifesti. Voitte myös jatkaa niin, että teette kirjoituksen pohjalta pienen esityksen.

HUOM – Historian unohtamat orkesterimusiikit -hanke luotaa piiloon jääneitä sävellyksiä ja niiden tekijöitä

Taiteen ja musiikin kenttä arvioi jatkuvasti perintöään uudelleen. Keiden tarinat ja äänet kuuluvat konserteissa, minkälaista musiikkia soitetaan ja mitä se kertoo? Minkälaisia tarinoita musiikilla välitetään ja mitä on jäänyt kuulematta?

Näiden teemojen ympärille on syntynyt Helsingin kaupunginorkesterin hanke HUOM – Historian unohtamat orkesterimusiikit. Suunnittelussa ovat olleet mukana tutkimusyhdistys Suoni ry:n, Helsingin yliopiston ja Taideyliopiston tutkimusprojektit Musiikintutkijat yhteiskunnassa ja Sävelten tyttäret. Yhteistyössä laajan kumppaniverkoston kanssa Helsingin kaupunginorkesteri etsii ja soittaa maamme musiikin historian kätköihin jääneitä orkesteriteoksia.

Hankkeen myötä musiikillisesti esiin nousevien, kiinnostavien teosten nuottimateriaali valmistetaan esityskuntoon. Hankkeen alkaessa fokus on naispuolisissa säveltäjissä, sillä historiallinen kuva heidän työstään vaatii akuutisti päivitystä. Merkittävä osa heidän työstään on jäänyt monille tuntemattomaksi. Entistä moniäänisempi kuva historiasta rikastaa

musiikkiperintöä ja luo kestävää tulevaisuutta. <https://helsinginkaupunginorkesteri.fi/fi/huom-historian-unohtamat-orkesterimusiikit>

Naissäveltäjät ja -kapellimestarit edelleen marginaalissa - Onko tasa-arvo klassisessa musiikissa mahdollisuus?

Miksi klassisen musiikin mestarien kaanonissa on vain miehiä? Miksi kapellimestarien huipulla on miehiä kymmenen kertaa enemmän kuin naisia? Mitä kuuluu klasarin #metoo-ongelmille nyt? Kulttuuriyökkösen aiheena klassisen musiikin epäoikeudenmukaisuudet. Erityisinä polttopisteinä naissäveltäjät- ja -kapellimestarit, #metoo ja hierarkiat. Keskustelua käydään myös ns. kaanonista ja sankari/neromyytistä. Vieraina toimittaja, kriitikko Sonja Saarikoski ja kapellimestari Hannu Lintu. Mukana kapellimestari Atso Almila ja Helsingin Yliopiston musiikkitieteen dosentti Juha Torvinen (joka kirjoittanut klassisen musiikin sisällä olevasta epäoikeudenmukaisuudesta) sekä Sibelius-Akatemian tutkijatohtori Nappu Koivisto (erikoistunut musiikin sukupuolihistoriaan ja naissäveltäjiin). Ohjelman juontaa Vesa Kytöjä. <https://areena.yle.fi/audio/1-50634932>

Britanniassa miesten salanimillä julkaisseet naiskirjailijat saavat kunnianosoituksen: Teoksia julkaistaan ensi kertaa naisten omilla nimillä

Suomessa 1800-luvun varhaiset romaanikirjailijat olivat useimmiten naisia. He käyttivät salanimiä, mihin oli osin syynä romaanin vähäinen arvostus alkuvaiheessa, arvioi tutkija. Britanniassa halutaan tuoda esiin sellaisia historian naiskirjailijoita, jotka ovat aikanaan julkaisseet teoksensa miehen salanimellä. Uudessa hankkeessa aiotaan julkaista uudelleen heidän tunnettuja teoksiaan ja tällä kertaa heidän omilla nimillään.

Uudelleenjulkaisun saa esimerkiksi **Mary Ann Evansin** teos *Middlemarch*, jonka hän julkaisi aikanaan salanimellä **George Eliot**. Evans julkaisi teoksensa osissa vuosina 1871–1872. Teos on julkaistu suomeksi vuonna 1966.

Reclaim Her Name eli Vaatikaa hänen oma nimensä -hankkeen taustalla on yksi Britanniassa jaettavan naisten fiktiopalkinnon sponsoreista, likööribrändi Baileys. Se kertoo pyrkivänsä herättämään keskustelua naiskirjailijoiden kohtaamista vaikeuksista saada teoksiaan julki ja monenlaisista syistä pseudonyymien käytön taustalla. Koko artikkeli löytyy täältä: <https://yle.fi/uutiset/3-11492961>

Nimileikkejä

Yksi tunnetuimpia miehen salanimellä julkaisseita kirjailijoita on **Pirkko Saisio**. Yksi hänen salanimistään 1980–90-luvuilla oli **Jukka Larsson**. Saisio pystyi osoittamaan, että Larssonin nimellä kirjoitetut teokset saivat huomattavasti myönteisemmän arvion. Wikipediassa kerrotaan seuraavasti:

“Lopulta Saisio kyllästyi kritikoihin, jotka olivat tietävinään hänestä ja hänen kirjoittamisestaan paljon enemmän kuin hän itse. Saisio päätti kirjoittaa salanimellä ja hämmentää lehdistöä. Yleisessä tiedossa on kaksi hänen käyttämänsä salanimeä: Jukka

Larsson ja Eva Wein. Saisio näki vaivaa esimerkiksi salanimihenkilöidensä taustojen luomisessa ja jopa pukeutui mieheksi kirjoittaessaan Jukka Larssonina. Saision mukaan salanimihenkilöt yllättäen erkaantuivat sivupersooniksi, joilla oli oma elämä ja oma tyyli.

Jukka Larsson oli 32-vuotias [Göteborgissa](#) asuva mies, joka oli peräisin herätysuskovaisesta perheestä. Hän oli opiskellut [teologiaa](#) ja [psykologiaa](#) sekä toiminut [vankilapappina](#) ja psykologina. Larssonin ”esikoisteoksen” *Kiusajaan* (1986) ilmestymisen aikaan [KOM-teatterissa](#) esitettiin Pirkko Saision omalla nimellään kirjoittamaa näytelmää *Hissi*, joka sijoittui *Kiusajaan* tavoin vankilaan, tosin naisvankilaan. Kriitikot olivat yleisesti sitä mieltä, että Saisio ei tunne vankilaa riittävän hyvin, kun taas Larsson käsitteli vankilaa asiantuntevasti – lukihan kirjan kansiliepeessä, että kirjoittaja on työskennellyt vankilassa. [lähde?](#)

Larsson sai muutenkin varsin ylistävää kritiikkiä [lähde?](#). Häntä verrattiin muun muassa [Mika Waltariin](#). Kun *Kiusaaja* pääsi J. H. Erkon palkintoehdokkaaksi, kustantaja joutui paljastamaan, ettei kyseessä ollut esikoisteos. Lehdistössä tajuttiin lopulta varsin nopeasti Larssonin olevan fiktiivinen kirjoittaja, sillä missään oletetuissa työpaikoissa tai yliopiston kirjoissa ei ollut jälkeäkään hänen nimestään.”

Sukupuoli ja kritiikit

Miehet jylläävät yhä kritiikissä, vaikka tasa-arvo etenee – kunnon korjausliike edellyttää kirjanpitoa siitä, miten usein eri sukupuolet pääsevät ääneen

Kevätkauden uusista kaunokirjoista lähemmäs kaksi kolmas-osaa on naisten kirjoittamia ja vain reilu kolmannes miesten. <https://www.hs.fi/kulttuuri/art-2000007771183.html>

Kaksi kolmesta näyttelijästä suomalaisessa elokuvassa on miehiä – miksi?

Yhtä naista kohti elokuvassa esiintyy kaksi miestä. Suhdeluku on pysynyt samana koko suomalaisen elokuvan satavuotisen historian ajan. <https://yle.fi/uutiset/3-9521661>

Alma Lehmuskallio teki selvityksen teatteriohjaajien sukupuolen vaikutuksesta siihen, minne he pääsevät ohjaamaan

Kolme vuotta kestäneessä selvityksessä selvisi, että miehet ohjaavat huomattavan paljon useammin isommille näyttämöille kuin muut. Lisää tietoa löytyy mm. näistä artikkeleista. <https://www.teme.fi/fi/ajankohtaista-stod/teatteriohjaajan-ammattikentta-on-miehinen/>
<https://tasaarvotote.fi/teot/ohjaajaselvitys/>

Ensimmäiset neljä naista – vain he saivat ohjata suomalaisen elokuvan kultakaudella

<https://yle.fi/aihe/artikkeli/2017/03/24/ensimmaiset-nelja-naista-vain-he-saivat-ohjata-suomalaisen-elokuvan>

Aaltojen lapsenlapsi kertoo, kuinka usein Aino Aallon nimi jätettiin pois parin yhteisistä töistä – Romaani kysyy, entä jos vaimo olikin koko suunnittelun takana?
<https://www.hs.fi/kulttuuri/art-2000008218884.html>

Alma Mahlerin elämään pureutuu Hanna Weselius kirjassaan Alma!

<https://www.hs.fi/kulttuuri/art-2000002919017.html>

Voit tutustua myös Mozartin siskoon, Fredrika Runebergin ansioihin, Camille Caludeliin, L. Onervan kohtaloon

Ja bonuksena näin korkeakouluissa: Miehellä 6 926 ja naisella 6 647 e/kk – Palkkaerot ja kohuttu vilppilista kertovat osaltaan, kuinka tutkijanaiset jäävät yhä miesten varjoon

<https://www.helsinginuutiset.fi/paikalliset/1245236>

3.3 Moninaisuus mediassa

Suomessa on enenevässä määrin kiinnitetty huomiota siihen, keitä käytetään asiantuntijoina, millaisia kuvia käytetään kuvituskuvinä. Seuraavissa artikkeleissa lähestytään tätä aihetta. Perehtykää artikkeleihin ja valitkaa joku media, perinteinen tai uusi, ja tutkailkaa sitä näiden tietojen valossa kuin tutkivat journalistit ikään. Kertokaa muille havainnoistanne.

<https://viesti.fi/miksi-median-kayttamista-asiantuntijoista-vai-28-prosenttia-naisia/>

<https://www.helsinki.fi/fi/uutiset/tasa-arvo/kolmasosa-uutisissa-nakyvista-ja-kuuluvista-henkiloista-suomessa-naisia>

<https://vikes.fi/naisten-osuus-mediassa-25>

[https://thl.fi/fi/web/sukupuolten-tasa-arvo/tasa-arvon-edistaminen/sukupuolitietoinen-
viestinta/tasa-arvokoulutus-toimittajille-ja-
viestijoille](https://thl.fi/fi/web/sukupuolten-tasa-arvo/tasa-arvon-edistaminen/sukupuolitietoinen-
viestinta/tasa-arvokoulutus-toimittajille-ja-
viestijoille)

[https://thl.fi/fi/web/sukupuolten-tasa-arvo/tasa-arvon-edistaminen/sukupuolitietoinen-
viestinta#vinkkejaa%20kuvaviestintaan](https://thl.fi/fi/web/sukupuolten-tasa-arvo/tasa-arvon-edistaminen/sukupuolitietoinen-
viestinta#vinkkejaa%20kuvaviestintaan)

Tasa-arvo ei ole valmis, vaikka naisia on talouslehtien kansissa

<http://www.aikakausmedia.fi/media-mainonta/tunne-tekijaet/elina-lappalainen-talouselaemae/>

3.4 Avioliiton lyhyestä historiasta tulevaisuuden rakkaussoppareihin

Mikä on avioliitto? Miten sitä toteutetaan eri kulttuureissa ja maissa, ja kuinka se on muuttunut vuosisatojen kuluessa Euroopassa? Avioliitto ei ole kristillinen keksintö, eikä kuulu millekään uskonnolliselle tai etniselle ryhmälle, pääasiassa avioliitto on (*nykykäytännössä*) kahden toisiaan rakastavan ihmisen sopimus elää yhdessä kuolemaa asti tai avioparin perheen, suvun tai yhteisön järjestämä liitto. Avioliitolla on kaupan juuret myös länsimaissa, siten että sen tarkoituksena oli vaihtaa omaisuutta ja pönkittää oman suvun valta-asemaa yhteisössä. Kauppatavara ja sukuun naitu osapuoli on usein ollut nainen. Avioliittokäytäntö on tunnettu ympäri maailmaa erilaisissa kulttuureissa kautta historian ja sitä on sovellettu eri tavoin eri ajassa ja paikassa.

Etsikää pienryhmissä tietoa avioliiton lyhyestä historiasta ja pohtikaa kyseistä instituutiota kriittisesti silloin, nyt ja tulevaisuudessa. Mitä tarkoituspäätä se ajaa / on ajanut yksityisten ihmisten elämässä, eri yhteisöissä sekä laajemmin yhteiskunnallisesti? Valitkaa sen jälkeen yksi hetki maailman historiasta, jossa avioliiton välineellisyys on sinetöinyt joidenkin henkilöiden kohtalot. Minkälainen draamallinen tarina henkilöihin ja tilanteeseen liittyy? Mitä on pelissä? Tehkää valitsemastanne tilanteesta kohtaus vapaavalintaista tyyliä käyttäen.

Pohtikaa seuraavaksi avioliiton evolutiivisia mahdollisuuksia tulevaisuudessa. Mikä olisi mielestänne tasa-arvoista ja tavoiteltavaa, miten nykyistä avioliittomallia voisi tuunata vielä paremmaksi? Kuvitelkaa uusi rakkaussoppari, sen reilu vaihtoehto, sidos, oikeudet ja rituaali. Valmistakaa myös tästä versiosta kohtaus, jonka voitte näyttellä auki vapaavalintaisesti. Kukin ryhmä tekee siis kaksi avioliittoa käsittelevää kohtausta. Purkakaa nähty yhteisesti keskustelemalla ja esiin tullutta refleктоimalla kollektiivisesti toisiltanne oppien.

3.5 Historian jännät naiset

Maria Pettersson on palkittu journalisti, joka havahtui siihen, miten vähän historiankirjoissa kerrottiin naisista. Hän alkoi julkaista Facebookissa lyhyitä tarinoita historian jännistä naisista, jotka ovat meinanneet vaipua unholaan. Hän koosti suuren suosion saaneista tarinoista kirjan ja sen pohjalta julkaistiin myös podcast Ylellä.

Perehtykää joko kirjaan tai podcastiin ja esitelkää toisillenne näitä historian jänniä naisia.

Bonustehtävänä voitte laskea, montako naista koulussanne käytössä olevissa historiankirjoissa mainitaan nimeltä.

Täältä löytyy podcast: <https://areena.yle.fi/audio/1-50621087>

Ja täältä artikkeli aiheesta: <https://yle.fi/uutiset/3-11505564>

Bonussivusto, varsin monipuolinen <https://feministlibrary.co.uk/>

3.6 Suomen ensimmäiset naiset

Valitkaa yksi "Suomen ensimmäinen nainen" listalta, joka löytyy täältä: https://fi.wikipedia.org/wiki/Luettelo_alojensa_ensimm%C3%A4isist%C3%A4_naisista_Suomessa

Selvittääkää hänestä lisää, esitelkää muille joko tekstinä tai pienenä kuvasarjana, kuunnelmana tai kohtauksen/kohtauksien kautta.

Miettikää millä aloilla tai missä tehtävissä ei vielä ole ollut ensimmäistä naista Suomessa.

3.7 Tasa-arvon edistysaskeleita

<https://thl.fi/fi/web/sukupuolten-tasa-arvo/lait-ja-politiikka/tasa-arvon-edistysaskeleita>

Alla on listattuna tasa-arvon edistysaskeleita Suomessa 1800-luvulta 2010-luvulle saakka. Käykää lista läpi pienissä ryhmissä ja keskustelkaa esimerkiksi siitä onko siellä yllättäviä asioita esimerkiksi ajankohtien suhteen. Valitkaa 5 mielestänne merkittävintä edistysaskelta, suunnitelkaa still/patsas-kuvat (tai pienet kohtaukset) niistä ja esittäkää muille ryhmille.

Seuraavassa vaiheessa miettikää, mitä olisivat 2020-luvulla (tai myöhemmin) otettavat edistysaskeleet. Myös niistä voidaan tehdä still/patsas-kuvat tai vaihtoehtoisesti kirjoittaa manifestit.

1800-luku

1860 – Aviomiehen kuritusvalta ei enää oikeuskäytännössä hyväksyttyä

1864 – Naimattomat 25-vuotiaat naiset täysivaltaisiksi

1870 – Nainen ylioppilaaksi ensimmäistä kertaa Suomessa ja Pohjoismaissa: Marie Tschetschulin

1878 – Naisille ja miehille yhtäläinen perintöoikeus

1882 – Nainen maisteriksi: Emma Irene Åström

1883 – Ensimmäinen suomalainen yhteiskoulu perustetaan

1884 – Naisten äänioikeutta vaatinut **Suomen Naisyhdistys** perustetaan

1886 – Ensimmäinen suomenkielinen yhteiskoulu perustetaan

1892 – **Naisasialiitto Unioni** perustetaan (ent. Unioni – Naisasialiitto Suomessa)

1895 – Nainen tohtoriksi: Karolina Eskelin

1897 – Naiset täysivaltaisiksi miesten kanssa samanikäisenä, 21-vuotiaina

1900-luku

1900 – **Suomen Työläisnaisliitto** perustetaan

1901 – Naisille miesten kanssa yhtäläinen opiskeluoikeus yliopistossa

1906 – Naisille äänioikeus valtiollisissa vaaleissa ensimmäisenä Euroopassa ja vaalikelpoisuus ensimmäisenä maailmassa

1907 – Porvarillinen **Suomen Naisliitto** perustetaan

1907 – Ensimmäisiksi kansanedustajiksi 19 naista, useat heistä naisjärjestöjen aktiiveja

1910-luku

1911 – **Naisjärjestöjen Keskusliitto** (ent. Suomen Naisten Kansallisliitto) perustetaan

1917 – Naisille ja miehille yleinen äänioikeus kunnallisvaaleissa

1919 – Naimisissa oleville naisille oikeus ansiotyöhön ilman aviomiehen suostumusta

1920-luku

1926 – Nainen ministeriksi: Miina Sillanpää, apulaissosiaaliministeri

1926 – Laki naisten kelpoisuudesta valtion virkoihin

1927 – Nainen professoriksi: Alma Söderhjelm, Åbo Akademi

1930-luku

1930 – Uusi avioliittolaki voimaan: aviovaimo vapautuu miehensä holhouksesta

1937 – Äitiysavustuslaki

1940-luku

1943 – Lakisääteinen kouluruokailu

1944 – Laki äitiys- ja lastenneuvoloista

1950-luku

1950 – Raskauden keskeyttäminen sallitaan lääketieteellisin perustein

1960-luku

1961 – E-pilleri hyväksytään

1962 – Suomi ratifioi ILO:n samapalkkaisuussopimuksen: sama palkka samanarvoisesta työstä

1965 – Naisten ja miesten yhteisjärjestö **Yhdistys 9** perustetaan

1967 – **Naisten asemaa tutkiva komitea** aloittaa työnsä (1967–1970)

1970-luku

1970 – Naisten asemaan tutkivan komitean loppuraportti

1970 – Naisia eduskuntaan ensimmäistä kertaa yli 20 prosenttia

1970 – Laki raskauden keskeyttämisestä: abortti sallitaan myös sosiaalisista syistä

1970 – Työsopimuslaki kieltää syrjinnän

1971 – Homoseksuaalisten tekojen dekriminointi

1972 – Ehkäisypalvelut turvataan lailla

1972 – **Tasa-arvoasiain neuvottelukunta (TANE)** perustetaan

1973 – Päivähoitolaki tulee voimaan

1973 – Ensimmäiset feministiset naisryhmät: Marxist-Feministerna ja Rödkärringar (Puna-Akat)

1974 – Seksuaalinen tasavertaisuus **Seta** perustetaan

1975 – YK:n kansainvälinen naistenvuosi

1975 – Isyyslaki ja laki lapsen elatuksesta: avioliitossa ja sen ulkopuolella syntyneet lapset samaan asemaan

1978 – Vanhemmille oikeus jakaa keskenään vanhempainvapaa

1980-luku

1980 – Suomen hallituksen ensimmäinen tasa-arvo-ohjelma

1982 – Nainen ensimmäistä kertaa ehdolla presidentinvaaleissa: Helvi Sipilä

1983 – Yhteishuoltajuus mahdollistuu

1983 – Naisia valitaan eduskuntaan ensimmäistä kertaa yli 30 prosenttia

1985 – Laki kotihoidontuesta, nimitykset äitiys-, isyys- ja vanhempainvapaa vahvistetaan

1986 – Nimilaki, jonka perusteella avioituva nainen saa säilyttää sukunimensä ja lapselle voidaan antaa kumman tahansa vanhemman sukunimi

1986 – Suomi ratifioi YK:n kaikkinaisen naisten syrjinnän kieltävän yleissopimuksen (CEDAW)

1986 – Naiset saavat oikeuden papin virkaan (ensimmäiset naispapit vihitään 1988)

1987 – Laki naisten ja miesten tasa-arvosta (tasa-arvolaki)

1987 – Laki tasa-arvovaltuutetusta ja -lautakunnasta

1988 – **Naisjärjestöt Yhteistyössä – NYTKIS** perustetaan

1988 – TANE:n Miesjaosto perustetaan

1990-luku

1990 – Alle 3-vuotiaille subjektiivinen oikeus kunnalliseen päivähoitoon

1990 – Nainen puolustusministeriksi: Elisabeth Rehn

1991 – Isille erillinen isyysloma (6 pv), joka ei lyhennä vanhempainrahakautta

1992 – Nainen Suomen Pankin johtajaksi: Sirkka Hämäläinen

1992 – Nainen yliopiston rehtoriksi: Aino Sallinen, Jyväskylän yliopisto

1994 – Avioliitossa tapahtuva raiskaus kriminalisoidaan

1994 – Nainen eduskunnan puhemieheksi: Riitta Uosukainen

1995 – Kiintiösäännös ja valtavirtaistamisen periaate uudistettuun tasa-arvolakiin

1995 – Naisten vapaaehtoinen asepalvelus mahdollistuu

1995 – Sukupuoleen perustuva syrjintä kielletään uudistetussa perustuslaissa

1995 – Nainen ulkoministeriksi: Tarja Halonen

1995 – **Miessakit** perustetaan

1996 – Alle kouluikäisille subjektiivinen oikeus kunnalliseen päivähöitoön

1998 – **Monika-Naiset liitto** perustetaan

1999 – Laki lähestymiskiellosta

1999 – Rikoslain säännökset seksuaalisesta itsemääräämisoikeudesta uudistuvat

1999 – Siveellisyysrikossäännökset kumotaan (mm. homoseksuaalisten tekojen ja aviorikosten kiellot)

2000-luku

2000 – Nainen tasavallan presidentiksi: Tarja Halonen

2000 – Yleinen syrjäntäkielto uudistettuun perustuslakiin

2001 – Laki rekisteröidystä parisuhteesta

2003 – Isäkuukausi

2003 – Nainen puolustusvoimien kapteeniksi: Mervi Pehkonen, Rajavartiolaitos

2003 – Nainen pääministeriksi: Anneli Jäätteenmäki

2004 – Yksityisellä paikalla tapahtuva pahoinpitely tulee virallisen syytteen alaiseksi (lievä pahoinpitely säilyy asianomistajarikoksena)

2005 – Tasa-arvolain kokonaisuudistus

2006 – Nainen korkeimman oikeuden presidentiksi: Pauliine Koskelo

2007 – Naiskansanedustajia ensimmäistä kertaa yli 40 prosenttia ja maan hallitukseen naisemmistö (60 % ministereistä)

2010-luku

2010 – Nainen evankelis-luterilaisen kirkon piispaksi: Irja Askola, Helsingin hiippakunta

2010 – **Miesjärjestöjen keskusliitto** perustetaan

2011 – Transvestismi poistetaan tautiluokituksesta

2011 – Läheiseen henkilöön kohdistuvat lievätkin pahoinpitelyt virallisen syytteen alaisiksi

2011 – Sukupuolilyhteys puolustuskyvyttömän kanssa määritellään raiskaukseksi

2011 – Nainen valtiovarainministeriksi: Jutta Urpilainen

2012 – Mieskysymyksiä tasa-arvopolitiikassa pohtiva työryhmä asetettiin (STM, toimikausi päättyi 2014)

2015 – Sukupuolivähemmistöjen syrjäntäsuoja kirjataan tasa-arvolakiin

2015 – Istanbulin sopimus voimaan (Naisiin kohdistuvan väkivallan sekä perheväkivallan ehkäisemistä ja torjumista koskeva Euroopan neuvoston yleissopimus)

2017 – Tasa-arvoinen avioliittolaki

2019 – Äitiyden tunnustaminen ennen lapsen syntymää mahdolliseksi hedelmöityshoidoilla lapsen saavalle naisparille

2019 – Alaikäisten avioliitot kielletään

2019 – Vuoroasuminen kirjataan lakiin lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta

2019 – Nainen EU-komissaariksi: Jutta Urpilainen

3.8 Epätasa-arvon installaatiot

Alla on neljä erilaista ilmiötä, jotka liittyvät heikkoon tasa-arvoon eri puolilla maailmaa. Tutustu aiheisiin linkkien kautta ja valitse niistä yksi. Hae materiaalia itsenäisesti tämän aiheen ympäriltä ja tee taiteellinen installaatio keräämällä esineitä, kuvia ja erilaisia materiaaleja yhteen kollaasimaisesti. Käytä alustana isohkoa pahvilaatikkoa, johon työsi kasaat ja sommittelet. Etsi installaatioon myös sopiva äänimaailma, äänitettyjä haastatteluja (itse näyteltynä), musiikkia ym. taustalle ja voit myös pohtia, liittyykö siihen minkäänlaista vuorovaikutuksellista tai aktiivista toimintaa katsojien kanssa. Esitelmää installaatiot luokassa ja käykää läpi seikkaperäisesti mitä asioita, esineitä ja värejä olette valinneet kollaasiin. Niin yksityiskohdilla kuin kokonaisuudellakin on merkitystä.

Texasin aborttilaki

<https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000008233181.html>

<https://yle.fi/uutiset/3-12083096>

<https://www.iltalehti.fi/ulkomaat/a/f1db2b83-ab47-4608-8279-ec1118619db4>

Afganistanilaisen naisen elämää Talebanin vallan alla

<https://www.is.fi/ulkomaat/art-2000008194785.html>

<https://yle.fi/uutiset/3-12069762>

<https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000008233732.html>

<https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000008257670.html>

Venäjän perheväkivalta <https://www.kaleva.fi/feministi-alina-pavlovitsh-on-venajalla-harvinaisu/1800550>

<https://yle.fi/uutiset/3-10894696>

<https://yle.fi/uutiset/3-9426898>

<https://yle.fi/uutiset/3-11240266>

Naisten sukupuolielimien silpominen

<https://solidaarisuus.fi/mita-naisten-sukuelinten-silpominen-on/>

<https://yle.fi/uutiset/3-11776536>

<https://www.iltalehti.fi/pinnalla/a/2016051121544919>

https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/140034/TUTI2020_011_Tytt%C3%B6jen%20ja%20naisten%20ymp%C3%A4rileikkaus_s.pdf?sequence=4&isAllowed=y

3.9 Misogynia

Misogynia eli naisviha näkyy arkisissa käytännöissä ja pahimmillaan väkivaltana – tutkijan mukaan siitä vaietaan, vaikka ei pitäisi. Tutkijoiden mukaan yksi syy parisuhdeväkivallan yleisyydelle Suomessa on naisviha, mutta siitä ei puhuta tarpeeksi.

Lukekaa seuraavat artikkelit, joista toinen (Yle) kertoo naisvihan eri muodoista ja toinen (IL) erityisesti pelimaailmaan sijoittuvasta naisvihasta. Suunnitelkaa ja harjoitelkaa ryhmissä joko pienet kohtaukset tai kuvitteelliset some-päivitykset naisvihaan liittyen.

Naisviha näkyy arkisissa käytännöissä ja pahimmillaan väkivaltana – tutkijan mukaan siitä vaietaan, vaikka ei pitäisi. <https://yle.fi/uutiset/3-11793132>

”Huoraämmä” – Kun Katja ja hänen tyttärensä Rosa alkoivat pelata aktiivisesti, miesporukka otti heidät netissä silmätikukseen. Moni naispelaaja kohtaa jatkuvaa häirintää.

<https://www.iltalehti.fi/kotimaa/a/49b088c3-449e-4886-9abb-5459d27446af>

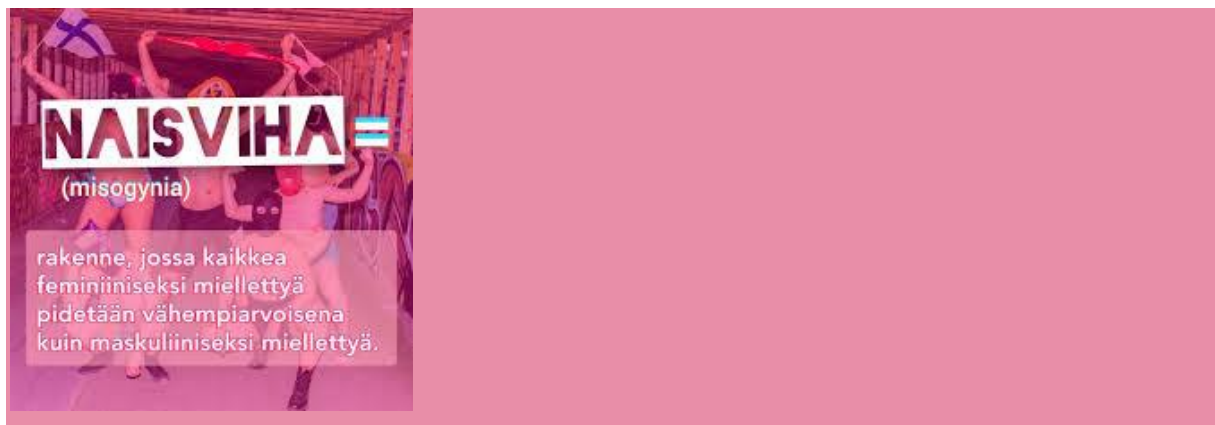
3.10 Sisäistetty misogynia

Lukekaa Raisa Omaheimon ja Stella Harsekin tekstit sisäistetyistä naisvihasta ja miettikää löydätekö merkkejä siitä omasta käytöksestä tai esimerkiksi jostain TV-sarjasta. Laatikaa ”synnintunnustus”, joka alkaa ”En minä vihaa naisia, mutta joskus kyllä saatan mollata tyttöjen prinsessleikkejä ja joskus....”

Raisa Omaheimon kolumi sisäistetystä miseongyniasta löytyy täältä: <https://yle.fi/uutiset/3-11458716>

Stella Harsekin omakohtaista pohdintaa samasta aiheesta: <https://www.stellaharasek.com/2020/03/enemman-mina/>

3.11 Irti sisäistetystä misogyniasta

Lou Salomé -näytelmässä esiintyi myös toisen naisen tuottamaa dissausta, oli motiivi sitten kateus, mustasukkaisuus, oma epävarmuus, huonommuus yms. Teeman esiinotto on merkittävä ja määriteltävissä sisäistetyn misogynian eli naisvihan alle. Ilmiöön on syytä kiinnittää huomiota, koska se elää ja nostaa päätään useimmiten tiedostamattomana. Toisten naisten tuomitseminen on kätevä tapa käsitellä muun muassa asioita, joista naiset eivät itsessään pidä. Yhtälailta paheksunta saattaa kohdistua niihin asioihin, joita itse oikeasti haluaisi, mutta joita ei uskalla syystä tai toisesta tavoitella. Myös jatkuva kilpailu ja vertailu ovat tämä vihanpidon tarpeettomia polttoaineita. Tämä tehtävä kutsuu harjoittelemaan sisäisestä misogyniasta irti päästämistä.

Tehtävänäsi on katsoa aluksi (mikäli mahdollista) Céline Sciamman elokuva: *Nuoren naisen muotokuva* (2019), joka käsittelee kauniisti naisten välistä solidaarisuutta. Tunnustele omaa olotilaasi ja tunteitasi elokuvan jälkeen ja mieti mitä juuri näit.

Mindsettaa sitten itsesi niin, että päätät tietoisesti suhtautua hyväksyvästi, empatialla ja mielenkiinnolla kaikkeen mitä näet ja kaikkiin joita kohtaat, arvottomatta heitä lainkaan yhden päivän ajan. Pyri päästämään irti nopeasti rakentuvista ennakkoluuloista, vertailusta ja määrittelystä. Jos niitä ilmenee, pysäytä itsesi ja murskaa ne alas saman tien. Näe kaikissa

kohtaamissasi ihmisissä voimaa, kauneutta, omaleimaisuutta ja rohkeutta olla juuri sellaisia kuin ovat. Rakenna kanssaihmiisi mielessäsi näkymättömiä suhteita ja solidaarisuuskudelmia. Ja jo satut olemaan nainen, niin innostu ja inspiroidu erityisesti muista naisista. Rikotaan yhdessä väkivallan kierre!

Tehtävä alkaa valitsemanasi päivänä aamulla kun herää ja loppuu illalla nukkumaan käydessäsi. Pura tehtävä kirjoittamalla huomioita ja havaintoja uudesta asenteestasi virtaavan vapaana tekstinä, vailla tyylittelyä. Mitä löysit, mikä muuttui ja miltä kaikki tuntui? Onnistuiko rakkauden vahvistaminen muita naisia ja etenkin itseäsi kohtaan?

Ps. Katso myöhemmin myös Céline Sciamman elokuvat Tomboyssa (2011) ja Girlhoodissa (2014), joissa käsitellään sukupuolirooleja, rotuennakkoluuloja ja luokkajakoa.

3.12 Kuka puhuu ja ketä kuunnellaan?

Vasemmistoliiton kansanedustaja Anna Kontula piti kirjaa kuukauden ajan eduskunnan debattikeskustelujen puheenvuoroista. Hänen mukaansa naiset saavat debateissa vähemmän ja vähempiarvoisia puheenvuoroja kuin miehet. Kontula on tehnyt asiasta kyselyn puhemiehistölle. Lisää artikkelissa *Kansanedustaja Anna Kontula: Debateissa miehet puhuvat ensin – naiset vasta miesten kahvitellessä* <https://yle.fi/uutiset/3-71920>

Tee oma tutkimuksesi Annan Kontulan jalanjäljissä, seuraa jossain valitsemassasi tilanteessa kuinka puheenvuorot jakautuvat, kuka ottaa tilaa, kuka puhuu päälle, kuka keskeyttää, ketä seurataan, kuka jätetään kuulematta. Muista, että asiat voivat myös muuttua!

3.13 Let her speak -lyhytelokuva

Katsokaa elokuva ja keskustelkaa sen herättämistä ajatuksista. Tehkää oma versionne teemasta..

<https://areena.yle.fi/1-50281446>

Tuffi Filmsin tuottama lyhytelokuva Let Her Speak kertoo siitä, miten arkipäivän seksismi toimii akateemisessa kontekstissa, miten naisten asiantuntijuutta sivuutetaan ja

kyseenalaistetaan enemmän ja vähemmän hienovaraisin keinoin. Elokuvan ideaa inspiroi tapahtuma, jossa nainen yleisöstä huusi ”Let her speak!” kun eräs huippututkija fyysikkonainen ei saanut paneelikeskustelussa suunvuoroa moderaattorin mansplainatessa naisen omaa teoriaa.

Yksittäistapaus–lyhytelokuvat ovat viidentoista elokuvantekijän, taiteilijan, tutkijan ja yhteiskuntavaikuttajan kollektiivisesti toteuttama elokuvatapaus. Elokuvat tuovat esiin naisiin kohdistuvaa näkymätöntä vallankäyttöä niin yksityiselämässä kuin yhteiskunnassa. Elokuvasarjan lyhytelokuvat ovat fiktiota, mutta käsikirjoitukset ovat lähtöisin kirjoittajien omista tosielämän havainnoista. Elokuvat kuvaavat arkisia hetkiä, joita olemme oppineet pitämään normaaleina, mutta jotka tarkemmin katsottuna osoittautuvat absurdeiksi.

Tuffifilmas on iso osa muutosta, joka on tapahtunut suomalaisella elokuvakentällä. Sen perustajaviisikko on naisia, joilla työtä ohjaa kestävyys, tasa-arvo ja monimuotoisuus. He ovat saavuttaneet mm. Oscar-ehdokkuuden ja useita muita palkintoja niin Suomessa kuin maailmalla.

Tuffi Filmsistä tarkemmin: <https://www.tuffifilms.com/story>

Aiheeseen linkittyvää luettavaa:

Sitra: Onko naisilla sijaa sivistyskeskustelussa

<https://www.sitra.fi/blogit/onko-naisilla-sijaa-sivistyskeskustelussa/>

Sitra: Tulevaisuuden sivistys tarvitsee monia ääniä – näin musta feminismi hyödyttää kaikkia

Sivistyksen historiassa painottuu länsimainen näkökulma, ja iso osa tunnetuista sivistysajattelijoista on ollut miehiä. Musta feminismi tarjoaa uusia näkökulmia ja toisenlaisia tietämisen tapoja, jotka ovat tärkeitä viheliäisten ongelmien ajassa.

<https://www.sitra.fi/artikkelit/tulevaisuuden-sivistys-tarvitsee-monia-ania-nain-musta-feminismi-hyodyttaa-kaikkia/>

3.14 Mansplaining-treeniä

Wikipediassa määritellään seuraavasti: Mansplaining (koostesana sanoista [enql. man](#), ”mies” ja *explaining*, ”selittäminen”), joka suomennetaan usein muotoon **miesselittäminen** tai **mansplainaus**^{[1][2][3]}, on ilmiö, jossa henkilö kommentoi tai selittää jotakin alentuvaan, yksinkertaistavaan ja yli-itsevarmaan sävyyn, olettaen tietävänsä enemmän kuin henkilö, jolle puhuu.^[4] Tyypillisesti sillä tarkoitetaan tilannetta, jossa kuuntelija tietää asiasta enemmän kuin selittäjä. Miesselittäminen voi tarkoittaa esimerkiksi pyytämättä annettuja neuvoja, päälle puhumista ja puhujan keskeyttämistä, ”itse asiassa” -tyyppisiä, aihetta yliyksinkertaistavia huomautuksia, sekä monenlaisia muita toisen henkilön argumenttien väheksymisen tapoja. Koska puhujan keskeyttävää, päällekyvää selittämistä tapahtuu useimmiten miesten toimesta,^[5] ja naiset tulevat miehiä useammin puhuessaan keskeytetyksi (sekä miesten että naisten toimesta)^[6], [feministisissä](#) yhteyksissä ilmiö ymmärretään [vallankäytön](#) muodoksi.^[7]

Pariharjoitus tai sitten pienissä ryhmissä tehtävä harjoitus, jossa valitaan kuka tai ketkä ovat ”mansplainaja” (A ja mahdollisesti myös B) ja kuka on se, joka ottaa sen kaiken vastaan (X). Valitaan aihe, mahdollista on, että opettaja on kirjoittanut ne paperilapuille jo valmiiksi ja sieltä arvotaan aina uusi, aiheet voivat olla joko todella monimutkaisia, kuten kromosomipoikkeavuuksien tutkiminen tai hyvin arkipäiväisiä, kuten kahvin keittäminen. Lähtöoletuksena on että hän, joka saa ottaa kaiken selityksen vastaan, muka tietäisi asiasta paljon (ei siis tarvitse oikeasti tietää) ja mansplainaja(t) puolestaan eivät välttämättä tiedä juuri mitään, mutta tuottavat lähes tauotta tekstiä asian tiimoilta, sillä asenteella, että X ei tiedä tai ymmärrä asiasta mitään, mutta he itse todellakin tietävät. A (ja mahdollinen B) eivät anna X:lle lainkaan tilaa. Tarvittaessa voidaan listata valmiiksi aloituksia tyyliin ”Kato, onhan se niin että...”, ”Faktahan on se, että...”, ”Mä oon tutkinut tätä juttua ja tää hommahan menee niin että...”, ”Mä voin tyttö, sulle tän selittää...”, ”Itse asiassa...” jne.

Kohtauksen jälkeen jutellaan, siitä miltä tuntui, minkälaisia havaintoja teki omasta tai toisten toiminnasta ja olisiko tilannetta voinut jotenkin muuttaa toisenlaiseksi.

3.15 "Toi 35 on synnyttäjän parasta ennen -päivä" - Essi päätyy raakuuksiin Helsinki Mansplaining Massacressa

Jos mahdollista, katsokaa Helsinki Mansplaining Massacre -elokuva, mutta myös trailer ja siitä kirjoitetut artikkelit avaavat tarinaa hyvin. Keskustelkaa sen sisällöstä ja muodosta. Mahdollista suunnitella omat versioinnit mansplainingistä.

<https://yle.fi/aihe/artikkeli/2019/03/06/toi-35-on-synnyttajan-parasta-ennen-paiva-essi-paatyy-raakuuksiin-helsinki>

<https://www.amazon.com/Helsinki-Mansplaining-Massacre-Leo-Honkonen/dp/B07XJR44TQ>

<https://bufo.fi/elokuva/helsinki-mansplaining-massacre/>

3.16 Normikriitikot

Mitä normit ovat? Normit ovat oletuksia siitä, minkälaisia ihmiset ovat ja minkälaisia heidän tulisi olla. Oletukset liittyvät esimerkiksi ihmisen sukupuoleen, seksuaaliseen suuntautumiseen, alkuperään, uskontoon tai toimintakykyyn. Kiusaamisen ja syrjinnän taustalla ovat usein ulkopuolistavat normit. Normien vahvistaminen tuottaa uutta syrjintää ja näkymättömyyttä. Esimerkiksi koulussa käytettävien haukkumasanojen kautta voi päästä jyvälle siitä, mitkä arvottavat normit koulussa vallitsevat. Huorittelu kertoo sukupuolinormista, joka rajaa oppilaiden mahdollisuuksia ilmaista sukupuoltaan. Haukkuminen vammaista halventavilla haukkumasanoilla taas kertoo ilmapiiristä, jossa vammattomuutta arvostetaan yli vammaisuuden, tällöin kyse on vammattomuuden normista. Kun vaaleita sukkahousuja myydään nimellä ihonväriset, kyse on ihonvärinormista.

Normit ovat hankalia siinä mielessä, että ne ovat usein kovin sisäistettyjä ja niitä pidetään itsestäänselvinä. Ne tulevat esiin sivulauseissa, sananvalinnoissa, katseissa jne. Niihin puuttuminen voi olla vaikeaa. Normit säätelevät sitä kuka tulee nähdä, kuka pääsee ääneen, kuka mahtuu mukaan ja kuka jää/jätetään ulkopuolelle tai marginaaliin.

Normikriittisyys on asenne ja ase syrjintää vastaan. On tärkeää purkaa ennakkoluuloja, joita eri ryhmiin liitetään. Normikriittisyys tarkoittaa yhteiskunnassa vallalla olevien normien kriittistä tarkastelua, syrjivien rakenteiden tunnistamista ja pyrkimystä niiden muuttamiseen.

Pohtikaa pienissä ryhmissä mitä normeja koulumaailmassa ja nyky-Suomessa vallitsee ja millä tavalla ne ilmenevät. (Tarvittaessa ensin voi puhua vähän tarkemmin normeista, alla aukikirjoitettuna muutamia.)

Tarkastelkaa oman oppilaitoksenne käytäntöjä ja ilmapiiriä. Millaisia normeja löydätte? Miksi koulujen oppikirjojen kuvissa tai tehtävä esimerkeissä on vain valkoihoisia, vammattomia heteropariskuntia? Entä miksi tiettyihin ammatteihin hakeutuu pelkästään tyttöjä ja toisiin

pelkästään poikia? Miten yhteiskunnan normit näkyvät arjessa? Onko niin, että kaikki oppilaat eivät mahdu niiden rajaamiin muotteihin? Voiko koulussa olla avoimesti omana itsenään joutumatta kiusatuksi tai syrjityksi?

Seuraavassa muutamia normeja aukikirjoitettuna. Ne ovat peräisin Setan Normipyöritys-materiaaleista, joita voi tilata ilmaiseksi tai tulostaa itse. Löytyy täältä:

https://www.dropbox.com/s/49lsvamvg2tu9b3/Normipyoritys_lauta_painoon_3mmbleed.pdf?dl=0

<https://seta.fi/tue/normipyoritys-oheismateriaali/>

Sukupuolinormi

Sukupuolinormatiivisessa ajattelussa oletetaan, että eri sukupuolilla on tiettyjä sukupuolelleen tyypillisiä ominaisuuksia. Sukupulinormit määrittävät esimerkiksi sitä, miten naisten, miesten tai muunsukupuolisten tulisi, ajatella, käyttäytyä tai pukeutua.

Sukupuolinormit ohjaavat myös käsityksiämme siitä, missä eri sukupuolia olevat ihmiset ovat hyvä tai mitä he haluavat/voivat tehdä elämässään. Sukupuolinormi voi esimerkiksi estää ihmisiä hakeutumasta tietyille ammattialoille tai aloittamasta haluamaansa harrastusta.

Heteronormi

Heteronormi lähtee oletuksesta, että heteroseksuaalisuus on luonnollinen ja toivottu seksuaalinen suuntautuminen ja kaikki muut suuntautumiset nähdään poikkeavina ja vähemmän toivottuina. Normi on yhteydessä hetero-oletukseen: jokaisen ihmisen ajatellaan olevan hetero, ellei toisin erikseen mainita. Hetero-oletus johtaa siihen, että ihmisten oletetaan ihastuvan binäärinormin mukaisesti: miesten naisiin ja naisten miehiin.

Suhdenormi

Suhdenormit vaikuttavat ajatuksiimme siitä, millaisia läheisiä ihmissuhteita ihmiset voivat muodostaa keskenään. Normien mukaan kaikki tavoittelevat parisuhdetta yhteen henkilöön kerrallaan. Suhdenormit määrittelevät esimerkiksi myös, että parisuhteeseen kuuluisi aina seksi, jota tulisi olla vain oman kumppanin kanssa. Normit jättävät näkymättömiin mm. moninaisuuden. Suhdenormi voi johtaa moninaisten suhdemuotojen salaamiseen ja ihmissuhteista syntyvän hyvinvoinnin eväämiseen itseltään.

Perhenormi

Perheitä koskevat normit määrittelevät sitä, millainen on perhe ja keitä siihen voi kuulua. Perhenormin mukaan kaikissa perheissä on isä, äiti ja näiden yhteisiä biologisia lapsia. Perheenjäsenillä tulisi olla normin mukaiset roolit, kuten äidillä hoivaajan rooli. Koko perheen tulisi myös asua saman katon alla. Perhenormi jättää näkymättämiin ja leimaa poikkeaviksi monia perheitä, kuten sateenkaariperheet, yhden tai yli kahden vanhemman perheet, lapsettomat perheet, uus-, adoptio- ja sijaisperheet.

Binäärinormi

Binäärinormi on ajatusmalli, jossa sukupuoli on vain kaksi, nainen ja mies. Normin mukaan sukupuoli muodostuu kahdesta yksiselitteisestä ja toisensa poissulkevasta lokerosta. Normin mukaan mies- ja naissukupuolten välillä tai ulkopuolella ei ole mitään muita sukupuoliä. Binäärinormi nojaa harhakuvaan, että sukupuoli perustuisi vain biologisiin ominaisuuksiin. Sukupuolia on naisen ja miehen lisäksi muitakin. Ihminen voi olla molempia yhtä aikaa, jotain siltä väliltä tai jotain ihan muuta. Joillakin taas ei ole sukupuolta lainkaan.

Muita yleisiä normeja ovat mm. vammattomuuden normi, toimintakykynormi sekä ihonvärinormi.

3.17 Etuoikeuskävely

Tämä etuoikeuskävely on Älä olet! -oppaasta

Älä olet! - Normit nurin! oli yhteishanke, jossa mukana oli Suomen Ammattiin Opiskelevien Liitto – SAKKI ry, Seta ry, Suomen Lukiolaisten Liitto SLL ry, Finlands Svenska Skolungdomsförbundet FSS rf sen puitteissa on julkaistu normeihin porautuva ja niiden murtamiseen tähtäävä Älä olet! -opas.

Älä olet! -opas löytyy täältä.

https://www.dropbox.com/s/bfgw8cddd30vtkp/NORMIT_NURIN.pdf?dl=0

Etuoikeuskävelyn on tarkoitus havainnollistaa, miten normit ja etuoikeudet liittyvät toisiinsa. Alussa jaa osallistujille paperilla roolit, jossa on määritelty sukupuoleen, seksuaaliseen

suuntautumiseen, uskontoon, ihonväriin, äidinkieleen jne. liittyviä määreitä. Asettautukaa tyhjän tilan toiselle laidalle ja ohjeista ottamaan askel eteenpäin aina kun uskoisin oman henkilösi vastaavan väitteeseen kyllä. Ohjeista osallistujia tekemään ratkaisunsa siltä pohjalta, mitä arvelisi kyseisen henkilön tekevän.

- 1 Pyhäpäiväsi on aina merkattu punaisella värillä kalenteriin.
- 2 Kukaan ei ole kysynyt sinulta, oletko tyttö vai poika.
- 3 Loppukuusta sinulla on vielä rahaa.
- 4 Kukaan ei ole selittänyt kiukkuisuuttasi kuukautisilla.
- 5 Mahdollisuutesi saada töitä eivät ole huonommat nimesi takia.
- 6 Äidinkieltäsi, uskontoasi ja kulttuuriasi arvostetaan yhteiskunnassasi.
- 7 Voit matkustaa minne haluat ilman, että sinun pitää selvittää onko bussi, juna tai lentokone esteetön.
- 8 Et pelkää sitä, että poliisi pysäyttäisi sinut.
- 9 Voit ostaa laastaria, joka on samanväristä kuin ihosi.
- 10 Kukaan ei ole kommentoinut seksuaalista suuntautumistasi tai sukupuoltasi halventavasti.
- 11 Voit mennä uimahalleihin ilman, että sinun pitäisi miettiä menetkö naisten vai miesten pukuhuoneeseen.
- 12 Ihmiset eivät juuri koskaan vilkuile sinua epäluuloisesti kadulla.
- 13 Kukaan ei ole kysynyt sinulta, mistä sinä oikeasti olet kotoisin.
- 14 Tulit tähän rakennukseen ilman, että sinun piti miettiä rappusia tai kynnyksiä.
- 15 Sinulla ei ole ollut taloudellisia vaikeuksia.
- 16 Sinulla on EU-passi.
- 17 Et ole koskaan hävennyt kotiasi tai vaatteitasi.
- 18 Kukaan poliitikko tai keskustelija ei kyseenalaistaisi mahdollisuuttasi olla vanhempi.
- 19 Sinusta tuntuu, että ihmiset kuuntelevat sinua ja ottavat mielipiteesi vakavasti.
- 20 Kotisi lähellä on nuorisotalo, jossa työntekijät puhuvat äidinkieltäsi.
- 21 Voit asioida viranomaisten luona ilman tulkkia.
- 22 Voit kävellä kadulla käsi kädessä rakkaasi kanssa ilman, että kukaan ihmettelee.

- 23 Joka päivä voit lukea sanomalehdistä menestyneistä ihmisistä, joilla on sama ihonväri kuin sinulla.
- 24 Jos vierailisit eduskunnassa ihmiset voisivat helposti uskoa, että olet kansanedustaja.
- 25 Sinun ei tarvitse etsiä tarjouksessa olevia ruokia kaupasta.
- 26 Vanhempasi ja opettajasi saavat sinut tuntemaan, että sinusta voi tulla mitä tahansa.
- 27 Sinua ei pelota iltaisin, kun olet kaupungilla.
- 28 Asut asuinalueella, jossa on pieni työttömyysprosentti.
- 29 Sinun on helppo löytää yhteiskunnallista tietoa äidinkielelläsi.
- 30 Kukaan ei ole tytötellyt sinua.
- 31 Sinun ei tarvitse jännittää, jos kuljet ison miesjoukon ohitse yöllä.
- 32 Sinun ei tarvitse huolehtia, että sukupuolen takia palkkasi olisi pienempi kuin työkavereittesi.
- 33 Sinun ei ole koskaan tarvinnut kertoa sukulaisillesi seksuaalisesta suuntautumisestasi.

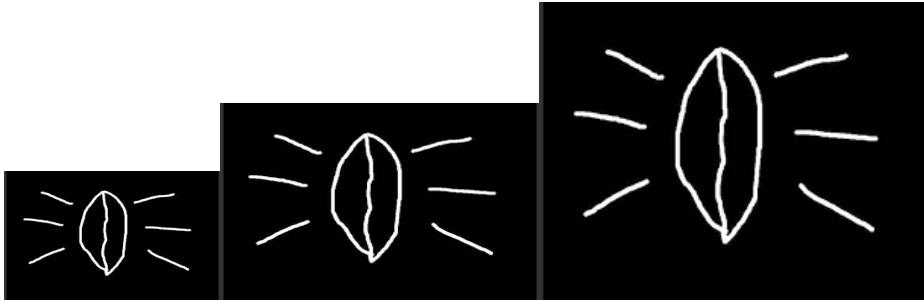
Pura kävely osallistujien kesken siten, että osallistujat ovat vielä kävelyn lopputuloksen asemissaan. Aloita ensin ääripäistä eli haastattele ensin pari pisimmälle ehtinyttä ja pari viimeiseksi jäänyttä. Pyydä osallistujia kertomaan, mitkä heidän identiteettinsä oli ja kysy: Minkälaisia esteitä tuli? Toistuiko joku asia, minkä vuoksi ei päässyt eteenpäin? Miltä tilanne tuntui? Koko ryhmän kanssa voitte keskustella, olivatko jotkut väitteistä olennaisempia etenemisen kannalta kuin toiset? Mitkä?

Monipuolista materiaalia (julkaisuja, videoita, toimintaohjeita) sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuudesta löytyy täältä:

<https://seta.fi/sateenkaaritieto/ammattilaisille/opetusala/>

Ydinajatus niissä on se, että ihmiset ovat yhdenvertaisia riippumatta sukupuolesta, sukupuolen ilmaisusta, kehollisista piirteistä ja seksuaalisesta suuntautumisesta. Tärkeintä on se, että jokaisella on oikeus määritellä – tai olla määrittelemättä - itse itsensä perheensä ja ihmissuhteensa. Sekä se, että kenenkään ei pitäisi olettaa muista mitään!

3.18 Naisten historiasta

“Naisten maailmanhistoriaan kuuluu niin arjen sinnikkyyttä kuin voimakasta vastarintaakin. Tasa-arvoisen tulevaisuuden luomiseksi menneisyyttä on katsottava naisten silmin.

Naisia on historiassa vähätelty, alistettu ja sivuutettu, vaikka he hallitsivat, seikkailivat, valloittivat, nauttivat elämästä ja tekivät tiedettä ja taidetta.

Sielläkin, missä perinteinen kulttuuri sitoi naiset kotilieteen, monet etsivät ja löysivät keinoja irrota rajoitteista. Omaisuus auttoi tässä, mutta silkkä omapäisyyskin saattoi riittää. Toisaalta kautta aikojen on ollut kulttuureita, joissa naiset ja miehet ovat olleet tasa-arvoisia.

Suuri osa maailmanhistoriasta on kuitenkin kirjoitettu länsimaisesta näkökulmasta, ja sitä on aina Vanhan testamentin ajoista rasittanut mieskeskeinen maailmankuva. Jumalattaret sysättiin syrjään kauan sitten.

Naisten mahdollisuuksia valita elämänsä suuntaa esitellään - Eeva, Lilith vai Maria? Kirja kertoo naisten vuosituhantisesta vastarinnasta ja voimasta. Muutosvastarinta oli vahvaa, mutta nämä naiset muuttivat maailman rauhanomaisen ja pitkällisen vallankumouksen kautta.” — Pietiläinen Petri 2022

Edellä on esittelyteksti Petri Pietiläisen teoksesta: Naisten maailmanhistoria, joka julkaistaan maaliskuussa 2022. Teksti tiivistää hyvin naisen matkan maailmassa, minkä alisteinen suhde mieheen on kiistaton. Silti monissa naisissa piilee kätketty voimapesä ja selviytyjä, joka kuljettaa eteenpäin ja voittaa vaikeudet. Tehtävänäsi on haastatella oman sukusi kolmea eri ikäistä naista ja kerätä heiltä ylös omaelämäkerrallisia tarinoita ja historiallisia hetkiä, siitä mikä on auttanut heitä elämässä eteenpäin. Minkälaisia voimasuhteita, normeja ja esteitä he ovat kohdanneet ja mistä he ovat ammentaneet voimansa, niitä tarvitessaan? Mitkä ovat olleet käänntekeviä hetkiä ja mitä sukupolvet ylittävää viisautta he tahtoisivat muille tarjota? Voit kerätä haastattelut / tarinat nauhalle ja koostaa niistä kuunnelman tai kirjoittaa niistä kollaasiteoksen: *Sukuni naisten historiaa...*

Täältä löytyy suomalaisten naisten elämäntarinoita:
https://www.naistenaani.fi/lue_suomalaisten_naisten_elamakertoja/

Lisää teoksia, joissa on monenlaisia tyttöjä ja naisia edustettuna:

Elizabeth Acevedo: Kaikilla mausteilla. 2020, Karisto.

Holly ^[L]_[SEP]Bourne: *Mitä tytön täytyy tehdä? Normaali-trilogia*. 2018, Gummerus.

^[L]_[SEP]Sarah Crossan: *Yksi*. 2018, S&S.

^[L]_[SEP]Juno Dawson: *Mallikappale*. 2020, Gummerus.

Ukrikke ^[L]_[SEP]Falch ja Sofie Frøysaa: *Tyttövoimaa!: Ensiapupakkaus*. 2019, WSOY.

^[L]_[SEP]Anne Frank, Ari Folman ja David Polonsky: *Anne Frankin päiväkirja*. 1947, Tammi.

Nelli ^[L]_[SEP]Hietala: *Miia Martikainen -sarja*. 2018, Karisto.

Johanna ^[L]_[SEP]Hulkko: *Suojaava kerros ilmaa*. 2019, Karisto. ^[L]_[SEP]

Mia Kankimäki: *Naiset joita ajattelen öisin*. 2020, Otava

Elina Kilkku: *Ihana tyttö*. 2020, Bazar. ^[L]_[SEP]

Kim Liggett: *Armonvuosi*. 2020, Karisto.

Aino ^[L]_[SEP]Louhi: *Mielikuvitustyttö*. 2019, Suuri Kurpitsa.

Tahereh ^[L]_[SEP]Mafi: *Rakkaus suurempi kuin meri*. 2019, Otava.

^[L]_[SEP]Reetta Niemensivu: *Maalarisiskot*. 2019, Suuri Kurpitsa. ^[L]_[SEP]

Angie Thomas: *Mun vuoro*. 2020, Otava. ^[L]_[SEP]

Malala Yousafzai: *Meidän oli paettava: minun ja pakolaistytöjen tarinoita*. 2019, Tammi.

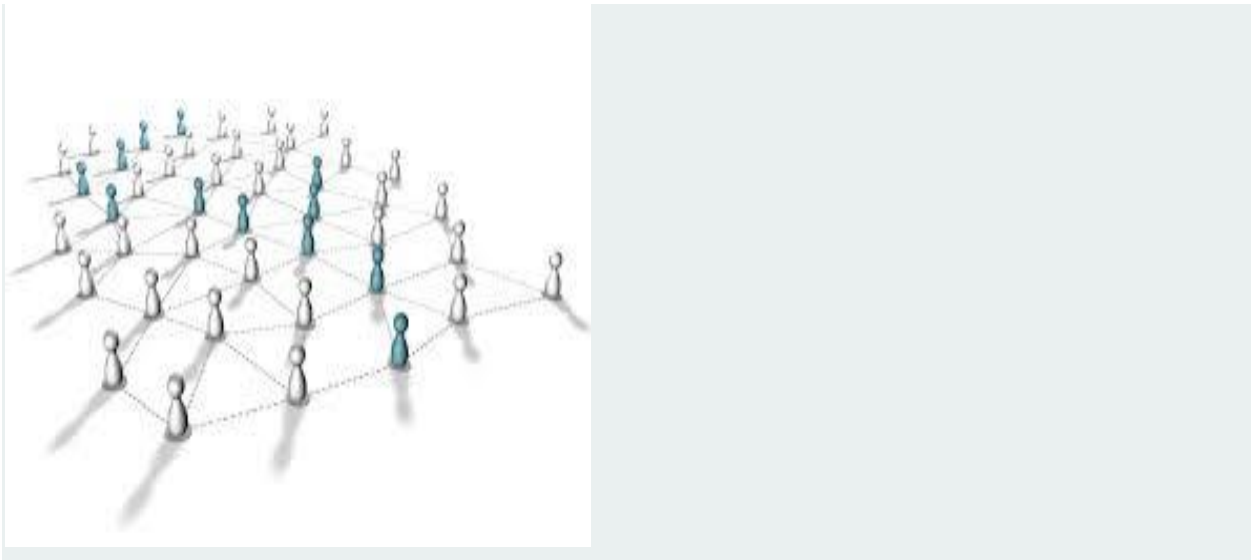
3.19 Voimakartta

Kerätkää pareittain lista vahvoista omantienkulkijoista ja valtavirran ajattelusta poikkeavista naisista. Kirjatkaa ylös miksi he ovat olleet erityisen poikkeavia, mitä vastaan he ovat nousseet tai minkä puolesta taistelleet. Asiat voivat olla isoja tai pieniä ja poiketa toisistaan täysin. Käykää henkilöitä läpi ja tehkää heistä isolle paperille vahvojen naisten muodostama voimakartta, jossa tuotte ilmi heidän supervoimansa, taistelunsa, aikansa, paikkansa ja sen mitä he työllään edistivät. Kartta voi muistuttaa etäisesti mindmappia tai suhdeverkkoa, jossa asiat ja henkilöt liittyvät toisiinsa ja löytävät yhtymäkohtia. Jäsentäkää ja järjestäkää teemoja, henkilöitä ja yksityiskohtaista tietoa oman mielenne mukaan. Luokittelu, toteutustapa, muoto ja esteettinen ote ovat kaikki vapaita. Työn valmistuessa, pohdi naisten toisiinsa liittyvää kollektiivista voimaa, mitä kuvassa näkyy, minkälaisia voimasuhteita ja mitä tällä kaikella voidaankaan saavuttaa?

Ohessa vielä (UrbanApan taiteellisen johtajan Sonya Lindforsin) neuvoja naisille:

1. *Ole rohkea (niin joku muukin uskaltaa olla).*
2. *Tee toisin. Kaikki on konstruktioita, mikään ei ole absoluuttista tai luonnollista. "Näin asiat on aina ollut" on huono syy mihinkään. Jatkuva muutos ja rajojen rikkominen kuuluvat sekä taiteeseen että elämään.*
3. *Älä pelkää virheitä, koska niitä tulee joka tapauksessa. Mun henkilökohtainen motto on: paskaa ja timanttia. Molempia tulee.*
4. *Älä ole yksin. Pyydä apua ja ympäröi itsesi inspiroivilla ja kannustavilla ihmisillä.*

5. Muista unelmoida.

3.20 Be a Lady They Said

Katsokaa Be a Lady They Said -video ja keskustelkaa sen herättämistä ajatuksista. Voitte myös tehdä oman versionne siitä, joko kirjallisessa, teatterillisessä, auditiivisessä tai videomuodossa.

<https://www.youtube.com/watch?v=z8ZSDS7zVdU>

3.21 Tympeät tytöt

Tutustu Riina Tanskasen oivaltaviin sarjakuviin joko hänen Instagram-tilillään

<https://www.instagram.com/tympeattytot/?hl=fi> tai kirjastaan

<https://kauppa.intokustannus.fi/kirja/106591/>

Anna itsellesi lupa heittäytyä hetkeksi sarjakuvataiteilijaksi. Voit myös vaihtoehtoisesti tehdä oman oivalluksesi pienen esityksen muodossa.

4. OLEN LOISTAVA JUURI TÄLLÄISENÄ

4.1 Kuinka voida hyvin ja kukoistaa?

Lou Saloméa ajoi eteenpäin suuri uteliaisuus ja mielenkiinto eri asioita kohtaan. Hän ei välittänyt ympäröivistä mielipiteistä ja normeista, vaan toimi omien arvojensa varassa.

Yksi tapa pohtia ihmisen hyvinvointia ja inhimillistä kukoistusta on positiivisen psykologian kautta. Siihen liittyy PERMA-teoria, jonka Martin Seligman ja kollegansa ovat kehittäneet, se koostuu seuraavista tekijöistä.

Positive emotions eli myönteiset tunteet

Engagement eli uppoutuminen ja läsnäolo

Relationships eli ihmissuhteet

Meaning eli merkityksellisyys

Accomplishment eli saavuttaminen

Tehtävä:

- 1) Pohdi/pohtikaa PERMA-teoriaa Lou Salomé'n elämän kautta.
- 2) Pohdi/pohtikaa PERMA-teoriaa oman elämäsi kautta.

Voit/te käyttää apuna esim. seuraavia kysymyksiä:

Myönteiset tunteet: Mikä on ilahduttanut sinua viime aikoina? Mikä on elämässäsi hyvin juuri nyt? Keksi ainakin kolme asiaa.

Uppoutuminen: Oletko joskus ollut uppoutuneena johonkin asiaan niin täydellisesti, että olet unohtanut ajan kulun? Milloin ja mihin asiaan?

Ihmissuhteet: Kenen/keiden kanssa olet ollut ajallisesti eniten tekemisissä? Kenen/keiden kanssa haluaisit viettää enemmän aikaa?

Merkitys: Mitkä ovat sinun arvosi, mitä asioita pidät tärkeinä omassa elämässäsi? Mitkä kolme asiaa nostaisitte ylitse muiden? Miksi?

Aikaansaaminen: Missä asioissa olet onnistunut ja saanut positiivista palautetta lähiaikoina? Millaista palautetta sait? Kuka sitä antoi? Miltä tuntui saada positiivista palautetta?

Jos tehtävä on tehty pienissä ryhmissä, voidaan lopuksi jakaa ajatuksia koko ryhmän kesken.

4.2 Omanarvontunne

Hyvä omanarvontunne eli hyvä itsetunto helpottaa elämässä pärjäämistä. Se on pohja minäpystyvyyteen, aktiiviseen toimijuuteen, itselähtöiseen ajatteluun ja sitä kautta elämän rikastumiseen. Hyvä itsetunto toimii suojamuurina muun maailman kommenteilta ja ajatuksilta, ja keskittää tekemisen itse olennaiseen. Itseään arvostava henkilö ei pidä itseään muita parempana, mutta ei myöskään huonompana – olen riittävän hyvä, itseni paras ystävä. Itsetunnon ylläpitäminen vaatii kuitenkin jonkinasteita säännöllistä ajatustyötä.

Tehtävänä on valmistaa pienryhmissä kolmen kuvan patsassarjoja, jotka vastaavat kysymyksiin:

- 1. kuva:** *Mistä omanarvontunne syntyy?*
- 2. kuva:** *Mitkä tekijät tai minkälaiset tapahtumat saattavat horjuttaa itsetuntoa?*
- 3. kuva:** *Minkälaiset kokemukset puolestaan vahvistavat sitä?*

Vastauksia, syitä ja tapahtumia voi olla useita erilaisia. Käykää ryhmissä patsas-tekniikan keinoin läpi kaikki kysymykset ja vastausten kirjo, siten että opettaja avaa jokaista kuvaa kysymällä mitä kuvassa näkyy? - muun luokan arvuutella vastauksia. Lopuksi ryhmä kertoo itse mitä oli ajatellut. Kaikki vastaukset ja näkökulmat ja toteutustavat ovat oikein.

Terveen itsetunnon tukipylväät

- **turvallisuus** – luottamus, ihmissuhteet, järkevät ja toimivat rajat sekä säännöt
- **itsensä tiedostaminen** – yksilöllisyyden tunne, itsetuntemuksen lisääminen, realistinen minäkuva omasta roolista, fyysisistä ja persoonallisista ominaisuuksista
- **liittyminen ja yhteenkuuluvuuden tunne** – tunne kuulumisesta johonkin, tunne, että on hyväksytty, arvostettu ja luotettu
- **tehtävätietoisuus** – elämänhalu ja tietoisuus omista päämääristä, kyky ottaa vastuuta omista päätöksistä ja kyky asettaa realistisia, saavutettavia tavoitteita. Myös kyky hyödyntää saavutuksiaan ja nauttia niistä.
- **pätevyyden tunne** – menestyminen ja suoriutuminen itselle tärkeissä ja arvokkaissa tehtävissä, omien vahvuuksien ja rajojen tunnistaminen. *(Michele Borba 2000)*

4.3 Tärkeintä elämässä

Näytelmässä nousee esiin erilaisia näkemyksiä siitä, mikä on elämän tarkoitus, mikä on se voima joka ajaa ihmisiä eteenpäin. Onko se seksuaalisuus, vallanhalu, rakkaus, uteliaisuus, hyväksynnän tarve vai joku muu, mikä?

Kaikille jaetaan 5-10 paperilappua ja niistä jokaiseen pyydetään merkitsemään tärkeitä asioita, joita ilman ei voi elää. Sitten jokainen valitsee omistaan kolme tärkeintä. Esitellään pienissä ryhmissä omat laput, katsotaan onko samoja ja yhdessä valitaan taas kolme tärkeintä. Mennään yhteen isoon ryhmään, jossa esitellään kaikkien ryhmien kolme tärkeintä ja taas yhdessä valitaan niistä kolme tärkeintä. Lopulta ohjeeksi annetaan käydä keskustelua siitä, mikä niistä kolmesta olisi yksi ylitse muiden. Voi olla tarpeen korostaa sitä, että oikeassa elämässä ei onneksi tarvitse koko ryhmän valita yhtä ja ainoaa juttua, joka on tärkeintä elämässä.

4.4 Jotain muuta?

Nyt kun olet Lou Salomé -näytelmän äärellä ja sen teemoja käsittelevän tehtäväpaketin parissa, niin mietipä hetken, mitä haluaisit tämän sijaan oikeasti tehdä? Ole itsellesi niin

rehellinen kuin vain suinkin pystyt. Kirjoita ylös 10 sellaista asiaa, joita olisit mieluummin tekemässä juuri nyt? Jätä tämä tehtävä kesken ja toteuta yksi listaamistasi asioista välittömästi!

4.5 Viisauden sanoja

Ajan myötä ymmärrämme millä oikeasti on väliä ja millä ei. Sitä ennen yritämme luovia etenpäin ja löytää jonkinlaisia selviytymiskeinoja kaoottisessa kaikkeudessa selviytyäksemme. Kuitenkin hyvinvointiamme tukemaan tehdyt useat positiivisen ajattelun menet, meditaatiivisiin tiloihin laskeutumiset tai viikottaiset itsemoitvoitumispuheet voivat käydä raskaiksi ja kääntyä itseään vastaan. Niinpä kokeillaan käänteistä metodologia irrottautua kaikesta ja löytää rauha.

1. Kirjoita ylös viisi surkeinta neuvoasi mitä olet saanut, ja kokeile yhtä niistä.
2. Marmata 10 minuuttia kaikesta siitä mistä olet epäkiitollinen ja jäänyt paitsi, jos haluat tässä tehtävässä lisätä kertoimia, niin kohdistu se vielä jollekin perheenjäsenellesi.
3. Käytä aikaasi lorvimiseen ja maleskeluun ja siirrä vielä hieman tekemättömiä töitä. Ole rehellisen laiska ja samalla tyytyväinen itseesi.
4. Laadi mahdollisimman omahyväinen viikko-ohjelma, jossa huomioit ensisijaisesti omat nautintosi ja tarpeesi.
5. Pidä itsellesi peilin edessä antimotivaatiopuhe.
6. Tee tekemättä jättämislusta asioista joita et ainakaan tule tekemään.
7. Tee jokin tehtävä alta riman tavoitteena epätäydellisyys.
8. Herkuttele, nuku, shoppaile yms. hetken mielijohdeesta ilman syyllisyyttä.
9. Ole vain, olet täydellinen vaikka et suoritakaan yhtään mitään.
10. Päästä irti hetkeksi kaikesta, mitään pahaa ei tapahdu. Huomaatko?

4.6 Suojaavat rajat

Pitääkseen kiinni voimavaroistaan, terveydestään ja arvokkaasta minä-suhteesta, pitää osata sanoa ei. Se ei ole aina kuitenkaan niin helppoa kuin mitä äkkiseltään voisi olettaa. Liiallinen kiltteys tekee kipeäksi ja rajattomuus aiheuttaa lopulta häilyvän, aina mukautuvan minäkuvan ja lopulta uupumuksen. Terve itsekkyyys ja itse itsellesi asettamat rajat auttavat kohti tasapainoisempaa elämää, jolloin on estottomampi tekemään niitä asioita, joita oikeasti haluaa. Kirjassaan *Olen upea, mutta en sinun mieliksesi (2021)* somevaikuttaja *Florence Given* antaa neuvoja rajojen opettelusta itsensä suojaksi ja itsetuntemuksen lisäämiseksi.

Tee tämä tehtävä yksin. Vastaa kysymyksiin ja pohdi kuinka ne kohtaavat omat rajasi. Piirrä sen jälkeen omakuvasi valitsemaasi tavalla suurelle paperille ja laita lempimusiikkiasi taustalle soimaan. Käytä paljon värejä ja riittävästi aikaa, jotta ehdit syventymään tehtävään. Mieti kysymysten pohjalta mitä raja-aitoja sinun pitäisi tai haluaisit vahvistaa. Piirrä ne kuvaan. Pyri vastaamaan myös muihin kysymyksiin mahdollisuuksien mukaan piirtämisen kautta. Kun olet valmis, tutustu kuvaan, sisäistä saamasi tieto ja lähde toteuttamaan sitä.

Aseta seuraavat (Florence Givenin määrittelemät) rajat hyvinvointisi vahvistamiseksi:

1. *Opettele sanomaan ei, (aloita pienistä jutuista).*
2. *Kun joku saa sinut tuntemaan olosi epämukavaksi, huomauta siitä.*
3. *Jos sinun täytyy saada olla yksin, sano se, sinun ei tarvitse oikeuttaa sitä.*
4. *Jaa töitä ja ota apua vastaan muilta.*
5. *Lakkaa pyytämästä anteeksi, jos sinulle huomautetaan virheestä. Kiitos riittää.*
6. *Tarkistuslista, päivittäisiä kysymyksiä itsellesi:*
 - haluanko mennä tähän tapahtumaan, vai tunnenko ulkoista painetta siihen?
 - riittääkö voimani ystäväni auttamiseen juuri nyt?
 - noudatanko neuvoja, joita annan toisille?
 - jos voisin lahjoittaa itselle yhden asian tällä viikolla, mikä se olisi?
 - minkä tekemistä viivyttelen juuri nyt?
 - tunnenko oloni mukavaksi tässä hetkessä?
 - millaisia tunteita elämässäni olevat ihmiset minussa tällä hetkellä herättävät?
 - olenko antanut viime aikani itseni tuntea, vai olenko tukahduttanut tunteitani?
 - olenko ilmaissut toisille tunteitani?
 - kunnioittavatko toiset identiteettiäni/identiteettejäni?

4.7 Uskomaton luomus

Uskomuksemme maailmasta ja itsestämme syntyy suhteesta ulkopuoliseen maailmaan, siihen aikaan, paikkaan ja vallitseviin käsityksiin, joihin kiinnitymme. Näemme maailman ja itsemme ensisijaisesti kokemustemme rakentamina sen ympäristön kautta peilaantuneena missä olemme. Siksi toisinaan on myös hyvä haastaa muodostamiamme uskomuksia ja avartaa käsitystämme todellisuudesta. Uskomus itsessään ei ole totta vaikka se on todellista. Ajattelevan ihmisen taitona on kehittää ajatteluaan. Kysy itseltäsi...

Mikä on uskomukseni maailmasta?

Mikä on uskomukseni itsestäni?

Mistä olen saanut käsityksen uskomuksiin maailmasta ja itsestäni?

Voisiko ne olla myös jotenkin toisin? Miten?

Mikä ohjaa uskomusteni muodostumista? Auktoriteetti? Kaverit? Koulu? Media?

Vastattuanne kysymyksiin ensin itsenäisesti ottakaa pari. Keskustelkaa parin kanssa kysymyksistä ja rakentakaa yhteistyönä uskomaton maailma/yhteiskunta, jossa pätevät erilaiset lait, normit, etiikka ja arvot, kuin mitä meidän tuntemassamme maailmassa tällä hetkellä vallitsee. Voitte itse luoda tämä yhteiskunnan mieleiseksenne, sillä kaikkihan on vaan kuviteltuja todellisuuksia ja muuttuvia konstruktioita. Voitte myös valita itse sopivimman välineen luomuksenne alustalle. Se voi olla konkreettinen käsityö, digitaalinen maailma, kuvataiteellinen taidonnäyte tai kaunokirjallinen kuvaus tätä utooppisesta paikasta Luovuuden iloa!

4.8 Unelmapäivä

Kirjoita unelmapäiväsi läpi 10 minuutin sykleissä seuraavien kirjoitusvaiheiden läpi: aamu (10 min.), keskipäivä (10 min.), iltapäivä (10 min.), ilta (10 min.), kiitokset päivästä (10 min.). Voit laittaa kellon soimaan 10 minuutin välein. Älä jää pohtimaan tarinaa sen tarkemmin, vaan anna kynän kirjoittaa mihin mieleesi juolahtaa ja siirry seuraavaan aikaikkunaan kellon päältäessä. Sinun ei edes tarvitse miettiä, miksi kirjoitat juuri niitä asioita mitä kirjoitat, mitä vapaammiin ja alitajuisemmin työskentelt, sitä enemmän saat tietoa itsestäsi.

Apukysymyksiä tehtävän eri aikaikkunoihin:

- Mitä näet, kuulet, haistat, maistat tai muuten aistit?
- Ketä ympärilläsi on?
- Minkälainen atmosfääri sinua eri ympäristöissä eri aikoina ympäröi?
- Mitä tapahtuu?
- Miltä sinusta tuntuu?
- Mitä sinulla on päälläsi?
- Minkälaiseen musiikkiin ja väreihin kietoudut?
- Joutuuko nykyinen todellisuus muuttumaan / joustamaan sinun mieleiseksesi, jotta unelmapäivä olisi täydellinen?

Kirjoita päivästä tämä jälkeen haaveikas monologi, jossa käytät edellisiä aikaikkunoita apuna. Käytä mahdollisimman paljon kuvailevia adjektiiveja ja adverbeja hyväksesi. Pyri samaan aikaan teksti, jossa on vahvoja sävyjä ja käsinkosketeltavaa tunneilmasto. Viimeisenä tehtävä on elää päivä mahdollisimman todeksi.

4.9 Tyhjyyden sietämätön keveys

Asetamme itsemme liian harvoin alttiiksi tylsyydelle, toimeettomuudelle ja tyhjyydelle. Jotta uusia ajatuksia syntyisi, jotta voisimme hyödyntää luovuuttamme, jotta saisimme itseemme yhteyden ja jotta pystyisimme rauhoittumaan, on tyhjyyden kohtaamisen taito tärkeä. Liian usein väistämme tyhjyyttä ja alamme kiireesti täyttää sitä eri keinoin. Väistämisen välineitä on useita ja ne voivat synnyttää myös haitallisia addiktioita, liian suorituskeskeistä toimintaa sekä keskittymis- ja rauhoittumisvaikeuksia. Tyhjyyden tunteen kanssa voi kuitenkin oppia olemaan, eikä sitä tarvitse aina paeta.

Tee harjoitus *tyhjyyden sietämätön keveys*, jonka tarkoituksena on vain olla ja hyväksyä täyttämätön tila kokemuksellisenä lahjana. Laita kello soimaan 10, 20 tai 30 minuutin päästä, ja päättää, ettet tee mitään ennen kuin aika on täysi. Sama harjoitus voidaan tehdä koulussa, jos se onnistuu (riippuen ryhmästä, tilasta ja tilanteesta) vaikka 5-10 minuutin mittaisena harjoitteena. Asetu istumaan tai makaamaan johonkin mukavaan paikkaan. Voit valita laitanko silmäsi kiinni vai auki, pyri kuitenkin pysymään hereillä. Aloita harjoitus ja anna ajatusten virrata, kaikki mitä mieleesi tulee on oikein. Päästä ajatuksista irti kun ne haluavat jatkaa matkaa. Tunnustele miltä sinusta tuntuu? Mitä sisälläsi tapahtuu? Hyväksy kaikki olotilat ja tunteet, myös levottomuus? Jatka vielä... Pyri kohtaamaan tyhjyys sellaisenaan vaikka mieli seikkailisikin ympäriinsä. Palauta ajatus aina tyhjyyden äärelle. Pyri saamaan yhteys sisäiseen maailmaasi ja kysymykseen mitä sinulle kuuluu? Ole vain ja hengitä. Kun kello pirahdaa jätä harjoitus, mutta kertaa mitä koit, mitä ajattelit ja miltä tuntuu? Toista harjoitus kolmasti saman viikon aikana, ja havaitse miten erilaisia kerrat voivat olla ja miten tyhjyyden kanssa oleminen kehittyy?

Oivalluksia, elämyksiä ja luovia löytöjä toivoopi Jenni, Malla ja Rosa
KOM-teatterin yleisötyön kukkaset